

Nas tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

9. leto / številka 12

V Celovcu, dne 21. marca 1957

Cena 1.50 šilinga

Tu in tam

V minulih mesecih se je avstrijsko časopisje mnogo pečalo z vprašanjem položaja nemške manjšine na Južnem Tirolskem.

Avstrijska vlada je vložila v Rimu že v mesecu oktobru minulega leta protestno noto, ker Italija ne izvajajo določb mirovne pogodbe iz leta 1946. Šele letos februarja meseca je italijanska vlada dala svoj odgovor. V tem odgovoru zanika vse trditve o krivicah, ki se godé Nemcem v Južnem Tirolu. V dunajskem parlamentu so pred tednom razpravljali o tem italijanskem odgovoru in sicer prav v zvezi s sklepom, s katerim je dal dunajski parlament „vesoljno odvezo“ vsem bivšim narodnim socialistom za njihovo početje. Zdi se nam, da je v povezavi teh dveh problemov precej nedoslednosti in veliko protislovje, saj je ravno narodni socializem po svojem „vodji“ Hitlerju prodal Italijanom tudi južno tirolsko zemljo, kjer so Južni Tirolci v velikem številu zapustili domove svojih očetov in sledili pozivu „Heim ins Reich“. To vprašanje izpraznitve zemlje na poziv svoje lastnega naroda je ustvarilo dejansko praznino, v katero so se pričeli masovno priseljevati Italijani, posebno iz južne Italije.

Podobna priseljevanja smo doživeli tudi na Koroškem. Tudi v naše kraje je po prizadevanju „Bodenvermittlungstelle“ v Celovcu in po prizadevanju in organizaciji koroškega Heimabunda priromalo na stotine družin, in to ne samo iz Avstrije, marveč so jih lovili po severni Nemčiji, da bi tako dali deželi, ki je od konca šestega stoletja imela slovensko prebivalstvo, nemški pečat. Drugi dotok je prišel v času narodnega socializma, ko so slovenske družine prisilno izseljevali, da bi napravili prostor onim, ki so sledili Hitlerjevi paroli „Heim ins Reich“. V par tednih bo petnajsta obletnica tega nečloveškega nasilja. In ta krivica je ostala nepopravljiva, dočim so bile bivšim nacistom povrnjene vse pravice in vsa škoda, ki so jo utrpeli — zaradi lastnega ravnanja.

Mi koroški Slovenci prav dobro razumemo, da se Nemci v Južnem Tirolu z vsemi močmi borijo za svoje v mirovni pogodbi zapisane pravice, mi razumemo, da se avstrijska vlada zavzema za rojake v Italiji, saj je to njena dolžnost, kot je to dolžnost vsake vlade. Ta skrb naše vlade za rojake na Južnem Tirolskem predstavlja le krokodilje solze tako dolgo, dokler ne bo naša vlada doma izvršila in izpolnila obveznosti, ki jih je prevzela z državno pogodbo leta 1955 v členu 7 do koroških Slovencev in do gradiščanskih Hrvatov. Nemci na Južnem Tirolskem niso niti 40 let narodna manjšina in so bili preje stoletja del vladajočega naroda. Sami so si takrat rezali svoj kos kruha. Razumemo, da se danes ne morejo živeti v vlogo, da jim reže kos politične pravice in kos kulturne „enakopravnosti“ drugi. Nam Slovincem pa je kos pravice in „enakopravnosti“ določil vedno nemški sodeželan in ta kosček je bil zelo, zelo skromen, pogosto pa ga sploh ni bilo. Celo preseljevali so nas in pri ljudskih štetjih so nas tako premeteno zapisovali, da so tekmo dveh rodov šteli za p i s a n i h Slovencev spravili od 100.000 na 7.824, kakor je to ugotovilo z zadoščenjem in pohvalo glasilo Nemcev na Južnem Tirolskem „Dolomiten“ dne 20. februarja leta 1957. To glasilo pa nato za nameček še našteje dolg seznam vseh „zlatih pravic“ in slikovito opisuje zlate čase, ki jih baje koroški Slovenci uživamo kot narodna manjšina.

Res živita tu in tam narodni manjšini. Mernik, s katerim se merijo narodnostne pravice, pa je prav različen. Južni Tirolci si jemljejo svoj mernik še iz časov, ko so bili oni del vladajočega naroda in ta mernik je seve sedaj precej prazen. Mi koroški Slovenci pa mernika nismo nikdar imeli v svoji oblasti, marveč so nam drugi s svo-

Zapletljaji na Bližnjem vzhodu

Gaza — ognjišče nemira

Policijske čete Združenih narodov v pasu pri Gazi so pred dnevi zapustile istoimensko mesto, ki je minuli teden bilo pozorišče burnih demonstracij arabskega prebivalstva proti edinicam Združenih narodov. Demonstranti so zahtevali takojšnji odhod „tujih čet“ in povratek egipčanske uprave. Napadli so tudi nekatere straže policijskih čet Združenih narodov. Napadeni vojaki so streljali in pri spopadih je bilo več mrtvih. Čete Združenih narodov so zavzele položaje na meji med Egiptom in Izraelom.

V Gazo je prispel egiptovski guverner, general Latif in izdal proglas na prebivalstvo, da naj „mirno sodeluje“ s četami Združenih narodov. V Gazo je prispel tudi namestnik generalnega tajnika Združenih narodov dr. Ralph Bunche, da posreduje med Izraelci in Egipčani ter prepreči izbruh novih sovražnosti. Njegova naloga je sila težka, toda on je že star strokovnjak za vprašanja Svete dežele. Leta 1947 je on pregovoril tedaj vojujoče se Arabce in Žide k sklepu premirja.

V Izraelu vlada veliko razburjenje zaradi prevzema civilne oblasti v Gazi po egipčanskih uradnikih. Čeprav ni bilo objavljeno nobeno uradno poročilo o razgovo-

rih izraelskega zunanjega ministra z ameriško vlado v minulih tednih, je izraelska javnost prepričana, da Amerika in Združeni narodi niso držali svojih obljub proti Izraelu, da Egipčani ne bodo več dobili v roke oblasti v spornem področju. Niti vest, da je ameriška vlada zopet odprla kredite za gospodarsko pomoč Izraelu, ni mogla pomiriti nezadovoljstva.

Izraelski zunanji minister, gospa Golda Meir, je odletela v New York, kjer se je takoj po prihodu sestala z generalnim tajnikom Združenih narodov Hammarskjöldom in ameriškim zunanjim ministrom Dullesom. Hammarskjöld namerava oditi še ta teden v Kairo, da pripravi egiptovskega državnega predsednika k pameti in popuščanju.

Nekoč so imenovali Balkan „sod smodnika“, ki je povzročil svetovni požar, a danes isti pridevek v polni meri velja za Bližnji vzhod. Po nekaterih še nepotrjenih vesteh iz Moskve, namerava baje Sovjetska zveza imenovati bivšega zunanjega ministra Šepilova za poslanika v Kairu. Nasser se ga bo gotovo razveselil, saj je vprav Šepilov oče sovjetske politike na Bližnjem vzhodu, ki je s podpiranjem Nasserja dovedla do sedanjih napetosti.

Novo priznanje jezikovnih pravic na Gradiščanskem

V smislu že znane razsodbe Vrhovnega sodišča na Dunaju o neposredni izvršnosti določb o slovenščini oz. hrvaščini kot uradnem jeziku na jezikovno mešanih ozemljih Koroške, Štajerske in Gradiščanske je v Železnu izšla nova upravna odločba temeljnega pomena.

Gradiščanski Hrvat Večeslav Gregorič je vložil neko prošnjo na okrajno glavarstvo v Železnu v hrvaškem jeziku. Ta urad mu je vlogo vrnil, češ da je v tej obliki ne more vzeti v obravnavo ter pozval prosilca, da sestavi vlogo v nemščini. Gregorič se je pritožil na višjo pristojno oblast, ki je v tem primeru, ko je šlo za prijavo društvenega sestanka, deželna varnostna direkcija v Železnu.

Dežel. varnostna direkcija na Gradiščanskem je, kot posnemamo po glasilu gradiščanskih Hrvatov „Naš tajednik“, s odlokom z dne 28. februarja 1957 pod številko SD — Pst — 69/56 dala prav Gregoriču in odločila, da ima on kot gradiščanski Hrvat pravico, da se v svojih zadevah obrača na oblasti na Gradiščanskem v svojem maternem jeziku — hrvaščini.

V obrazložbi te odločitve pravi Varnostna direkcija med drugim:

Člen 50 odst. 1 zveznega ustavnega zakona

jim mernikom po svoji lastni volji merili, kar so pač mislili, da je za odmeriti. Šele v členu 7 državne pogodbe smo dobili zapisano novo merilo in sedaj, dve leti po podpisu državne pogodbe zvezna vlada, ki je pristojna in merodajna za izvršitev državne pogodbe, ni storila niti enega konkretnega koraka v tem smislu. Še danes čakamo na dekret za lastno gimnazijo, še danes nimamo posebnega oddelka šolske nadzorne oblasti, še danes v sodnem in upravnem področju ni bilo storjenega ničesar, kar bi vsaj nekoliko nakazovalo dobro voljo zvezne vlade. Razsodba vrhovnega sodišča na Dunaju v zadevi uradnega jezika na sodnji ostane tako dolgo le na papirju, dokler ne bodo na sodiščih razmere uredili tako, da bo nje izvajanje dejansko možno. Z dejanji bi si naša zvezna vlada ustvarila tako močno legitimacijo doma, da bi potem mogla z uspehom tudi tirjati polno pravico za rojake na Južnem Tirolskem.

na odreja, da morajo vse politične državne pogodbe biti odobrene po državnem zboru. Z objavo Državne pogodbe o upostavitvi neodvisne in demokratične Avstrije v zveznem Uradnem listu št. 152 z dne 30. 7. 1955 je državna pogodba postala neposredno izvršna avstrijska pravna norma, ki ne potrebuje nobenega izvršnega zakona (Ausführungsgesetz). S tem je tudi dobil člen 7 neposredno veljavo in ta v svojem odstavku 3 izrecno določa uporabo hrvaščine kot uradnega jezika v določenih upravnih in sodnih okrajih Gradiščanske. Naloga oblasti je, da za prevajanje spisov (v notranjem poslovanju za svoje uradnike) uporablja prevajalce. Določba člena 7 odst. 3 je ustavni predpis in za področje Gradiščanske razveljavlja, v kolikor gre za manjšino, določbo člena 8 ustave (po kateri je bila samo nemščina uradni jezik).

Da isto velja tudi za Koroško, se razume samo po sebi.

Svetovni atomski urad se seli na Dunaj

Kot smo že večkrat poročali, bo v smislu sklepa skupščine Združenih narodov sedež mednarodne ustanove za mirovno uporabo atomske energije na Dunaju. (Te ustanove, ki obsega ves svet, ne gre zamenjavati z EURATOM-om, to je skupnostjo zapadnoevropskih držav, ki bo pa sodelovala s to svetovno ustanovo.) Minuli teden je na Dunaju zaključila svoje delo posebna študijska komisija 18 strokovnjakov. Svoje načrte za organizacijo osrednjega urada te ustanove na Dunaju bo še ta teden predložila posebnemu pododboru Združenih narodov, ki se sestane dne 26. marca t. l. — Eksekutivni tajnik te ustanove dr. Jolles pa pride v kratkem na Dunaj, da se pogaja s pristojnimi uradi zvezne vlade o namestitvi uradov in uradnikov na Dunaju.

Dunajčani si obetajo velike koristi od prihoda te mednarodne ustanove, kajti štela bo približno 4000 uradnikov, ki bodo dobro plačani, in sicer v dolarjih. Njihove plače gredo od 300 do 1500 dolarjev (7500 do 40.000 šil.) mesečno. To se bo tudi na Dunaju poznalo.

— K R A T K E V E S T I —

UMRL JE DR. ISRAEL KASTNER, židovski novinar v Jeruzalemu, ki ga je bil v začetku marca obstrlel z revolverjem neki terorist. Dr. Kastner je med vojno igral veliko vlogo v židovski občini v Budimpešti ter se je pogajal z Gestapom za izročitev 100.000 Židov iz koncentracijskih taborišč. Kot protiuslugo je Gestapo zahtevala dobavo orožja in motornih vozil iz Amerike v vrednosti enega milijona dolarjev. Res je Kastnerju uspelo, da se je preko Turčije prebil do zapadnih zaveznikov, toda nihče — tudi njegovi sorojaki v Ameriki — ni njegove ponudbe vzel zares. Kastner je svoje napete doživljaje opisal v posebni knjigi. V zvezi z njegovo osebo pa je v začetku leta izbruhnil hud škandal v Izraelu, ker so nekateri preživeli budimpeštanski Židje očitali Kastnerju zveze z Gestapom. Sedaj je smrt poravnala vse račune.

GENERALSKE PRIVILEGIJE so odpravili na Poljskem, poročajo iz Varšave. Vlada je stavila na razpolago občinstvu letoviške vile v Karpatih ter ob vzhodnem morju, ki so bile dotlej rezervirane samo za generale. Če hočejo sedaj generali iti kam na letovanje, bodisi v planine, bodisi na morje, morajo plačati hrano in stanovanje kot drugi državljani.

PONESREČIL SE JE državni predsednik Filipinov, države v Pacifiškem oceanu, Ramon Magsaysay, ko je njegovo letalo iz nepojasnjenih vzrokov zaradi eksplozije tresčilo na tla. Bil je na povratku iz otoka Cebu, kjer je nadzoroval civilne in vojaške ustanove, v prestolnico Manilo. V strmoglavljenem letalu je našlo smrt poleg posadke še 24 oseb predsednikovega spremstva. Med temi je bil tudi poveljnik filipinskega letalstva in minister za prosveto.

MOŠA PIJADE, predsednik jugoslovanske zvezne skupščine v Beogradu in eden izmed najožjih sodelavcev in prijateljev maršala Tita, je na povratku iz Londona v Parizu nenadoma umrl; zadela ga je srčna kap. Njegovo truplo so prepeljali v Beograd, kjer je bil slovesen pogreb. Moše Pijade je poleg razvijanja marksističnih teorij imel ostro oko za naravo in veljal za dobrega slikarja.

POCENITEV NA CIPRU, toda ne življenjskih potrebščin, ampak posebnih nagrad, ki so jih bili Angleži razpisali na glave kolovodij upora. Bile so sedaj s posebnim proglasom britanskega poveljstva znižane za celih 90 odstotkov. Tako je bila nagrada na glavo voditelja organizacije upornikov EOKA, polkovnika Grivasa od 10 tisoč padla na en sam tisoč angleških funtov, a glave manjših voditeljev, ki so prej bile cenjene na 5000 funtov, so sedaj vredne še samo pičlih 500 funtov.

ZIMA je ponovno izbruhnila na Švedskem, poročajo iz Stockholma. Nad srednjimi in južnimi predeli Švedske divjajo siloviti snežni viharji in v samem Stockholmu so snežni zameti povzročili številne prekinitev prometa.

PRVIKRAT po izbruhu upora na Madžarskem se je zgodilo, da v noči na minulo nedeljo ni prišel preko madžarske meje noben begunec v Avstrijo.

AVSTRIJSKA VLADA je odklonila vize odbor za Madžarsko pri skupščini Združenih narodov, ki je nameraval priti na Dunaj, da tam zaslišuje madžarske begunce. Jugoslavija je že prej zavzela enako stališče, prav tako tudi Čehoslovaška. Sovjetski tanki so le preblizu.

V STAVKO je stopilo 200.000 ladjedelniških delavcev na Angleškem. Zahtevajo zvišanje plač. Z ozirom na to, da vlada na svetovnih tržiščih veliko pomanjkanje ladjev, povzroča ta stavka veliko škodo svetovnemu pomorskemu prometu. Velika Britanija ima najmočnejšo ladjedelniško industrijo na svetu.

Politični teden

Po svetu . . .

Moskva proti Združenju Evrope

Po tem ko so strokovnjaki že pripravili dokončno besedilo pogodbe o skupnem evropskem tržišču in Euratomu (skupno proučevanje in izkoriščanje atomske energije), je v Moskvi izšlo dolgo uradno poročilo, ki označuje nameravano povezavo, ki bi naj sprva združila šestorico evropskih držav Premogovno-železarske skupnosti (Montanunion — Zapadna Nemčija, Francija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburška), kot novo nakano ameriškega imperializma.

Pozneje bi naj pristopile k njej še nekatere druge evropske države, med njimi v prvi vrsti Velika Britanija in nordijske države, pa tudi Avstrija; pa celo iz Beograda je slišati povoljne glasove o priključitvi k tej evropski gospodarski skupnosti.

Kot običajno, je v očeh Moskve ta nova evropska povezava zgolj nov „naklep“ imperialističnih sil, kajti večina njenih bodočih članic te evropske gospodarske skupnosti je že vključena v Atlantski pakt.

Proti njej pa Moskva predlaga „paneuropsko gospodarsko konferenco“ in ponuja svoje sodelovanje na gospodarskem področju, predvsem pri dobavi surovin evropski industriji, pri skupnem izkoriščanju atomske energije in pri gradnji hidroelektričnih (vodnih) central. Za te ponudbe o surovinah so občutljivi Nemci, Italijani pa radi slišijo o električnih centralah, kajti njim hudo primanjkuje električne energije, Francoze pa strašijo s prevelikim razmahom Nemcev.

Po prvih odmevih v zapadnoevropskih prestolnicah izgleda, da bo ta sovjetski propagandni pohod proti evropski povezavi prejši pospešil, kot pa preprečil podpis pogodbe o evropski tržni in atomski skupnosti. Kajti ni treba biti posebno bistroumen za spoznanje, da so nove sovjetske pobude prav toliko vredne, kot so bile njene vabe v preteklosti, ko je Sovjetska zveza začela ubirati prijaznejše strune, čim so se evropski narodi začeli približevati. Med tem ko Sovjetska zveza z vsemi sredstvi preprečuje povezavo Evrope, pa sama še trdneje zapenja svoj železni obroč nad sateliti.

Madžarska: Praznik pod žreli topov

Na dan 15. marca pade obletnica upora Madžarov proti Avstriji in Habsburžanom leta 1848. Takrat so se Madžari odzvali plamtečim besedam pesnika Petőffija: Madžarska vstani! in Kossuth je prevzel vodstvo upora, ki je pregazil avstrijske čete. Takrat še mlademu cesarju Francu Jožefu so ostali zvesti le Hrvati, a na Madžarskem mu je priskočil na pomoč ruski car, čigar vojske so z ognjem in mečem poteptale upor. Po pridobitvi madžarske neodvisnosti je dan izbruh Kossuthovega upora postal največji narodni praznik. Tudi letos so se Madžari uprli s Petőffijevimi krilatimi gesli, toda podobno kot pred dobrimi sto leti so jih poteptali namesto ruskih konjenikov sovjetski tanki in topovi.

Kljub vsemu, narodni praznik so na Madžarskem uradno obhajali, kot da se ni nič zgodilo. Predsednik vlade Kadar je položil venec na Petőffijev in Kossuthov spomenik pod varstvom sovjetskih tankov. Ljudstvo je praznik obhajalo po svoje. Pri uradnih proslavah je vladala praznота na obširnih trgih, toda skoraj vsak Madžar in Madžarka je na ta dan imel v gumbnici narodno zastavo ali znak brez rdeče zvezde.

Tukajšnje časopisje je nekaj tednov pisalo o usodnem 15. marcu o uporu, ki bi naj izbruhnil na ta dan, toda nobena izmed napovedi teh za Madžare simpatičnih člankov se ni uresničila. Skoraj vsi časopisi so pa „pozabili“ pravi pomen tega praznika: spomin na upor madžarskega ljudstva proti germanizatoričnemu pritisku monarhije, in dejstva, da so pri nje razrušitvi vprav Madžari odigrali usodno vlogo . . .

Amerika utrjuje svoje položaje v Afriki in Evropi

Minuli teden je bilo uradno objavljeno, da so prispeli v Zapadno Nemčijo prve pošiljke atomskih izstrelkov in bomb, ki jih bodo tam „vskladiščili“ in bodo na razpolago vrhovnemu poveljstvu Atlantskega pakta, amerškemu generalu Norstadu „za primer potrebe.“

V Rim pa je, iz Afrike, kjer je obiskal vrsto držav, da poglobi prijateljske stike z Združenimi državami, prispel ameriški državni podpredsednik Nixon, da tudi tu o-

krepi vezi prijateljstva med Italijo in Ameriko. Bil je zelo prijazen sprejet. Državnemu predsedniku Gronchiju je izročil osebno poslanico generala Eisenhowerja. Imel je tudi dolge razgovore z ministrskim predsednikom Segninem, toda z ozirom na to, da Segnijeva vlada stoji na precej šibkih nogah, so se ti razgovori zaključili samo s prijaznimi izjavami o trajnem prijateljstvu.

. . . in pri nas v Avstriji

Teden v znamenju zakonske sloge

bi lahko označili naše notranje politične razmere v minulih dneh. Po nekoliko razburljivi volilni borbi so se duhovi kaj hitro podelili, kajti v glavnem je tudi v naši sednji štajerski ostalo vse pri starem, le denar za volilno kampanjo je menjal lastnika.

Na Dunaju

je parlament sprejel vrsto zakonov

Med temi so najvažnejši trije gospodarski zakoni, ki prizadevajo skoraj vse pridobitne sloje v Avstriji. Bili so izglasovani skupno po dolgih medstrankarskih pogajanjih in videti je, da je vsak izmed partnerjev nekoliko popustil.

Predvsem, bil je sprejet zakon o pospeševanju izvoza, za katerega so zelo pritiskali gospodarski krogi. Stari zakon o zunanji trgovini je že pred meseci iztekel. Pomanjkanje zakonitih določb se je občutno poznalo na poteku naše zunanje trgovine v prvih treh mesecih novega leta, ker je uvoz znatno prekoračil izvoz. Socialisti so kot koncesijo za svoj pristanek na ta zakon izsilili pristanek OeVP na spremembo zakona o skrbstvu mater. Nadalje je bil sprejet tudi zakon o davčnih olajšavah za nesamostojne nameščence, ki ne stanujejo na kraju njihove zaposlitve. Pri

nakupu motornih vozil

bodo imeli pravico na delni odpis uslužbenškega davka. Lastniki motornih koles bodo od 2. maja naprej imeli pravico na odpis v znesku 624 šil., lastniki avtomobilov pa v znesku 2.500 šil. letno. Sprejeta sta bila tudi dva davčna zakona, ki bosta prinesla olajšave predvsem obrtnim in industrijskim obratom, ki so trpeli škodo zaradi tuje vojaške zasedbe.

Kmete pa zanima zakon o kritju primanjkljaja mlečnega fonda v znesku 42 milijonov šil. Finančni minister je dobil pooblastilo, da ta primanjkljaj krije iz državnih sredstev. Kot znano, je vprašanje cen mleka dolgo kalilo odnose v koaliciji, kajti socialisti so se dolgo upirali opravičeni zahtevi po dvigu cen mleka. Končno je bilo sprejeto povišanje, ki ga pa ne plačajo potrošniki, to je tisti, ki pijejo mleko, temveč država, to je vsi davkoplačevalci.

Sedaj je nastal že pričakovani deficit, ki ga je bilo treba pokriti in to se je zgodilo. Poslanci neodvisnežev so — topot upravičeno — protestirali proti vsem državnim subvencijam, ki samo motijo zdravo tržno ravnotežje.

Milijon nemških vojakov je izginilo brez sledu

V Bonnu pričakujejo odposlanstvo sovjetskega Rdečega križa za pogajanja z nemškimi Rdečim križem o povratku poslednjih nemških ujetnikov iz Sovjetske zveze. Poročilo o srečanju teh dveh komisij je dalo nova upanja svojem številnim nemškim vojakov, ki jih pogrešajo od zadnjih mesecev vojne. Toda posebna okrožnica nemškega Rdečega križa je te dni razblinila ta upanja v nič. Nemški Rdeči križ sporoča, da znaša število nemških vojakov, katerih usoda je neznana, približno 1.200.000. Treba pa je domnevati, da so mrtvi, kajti trenutno je število nemških ujetnikov v Sovjetski zvezi zelo majhno in njihova imena so znana.

Sovjetske oblasti niso nikdar objavile točnega števila zajetih nemških vojakov. Pa tudi nemška vojaška poveljstva v zadnjih in odločilnih mesecih vojne niso več mogla izvajati učinkovite kontrole nad nemškimi vojak, ki so prišli v sovjetsko ujetništvo. Računajo, da jih je bilo okrog 4 do 5 milijonov. V maju 1945 je sovjetsko vrhovno poveljstvo uradno sporočilo, da so zajeli 3.180.000 nemških vojakov. Vendar prevladuje mnenje, da so jih posebno v zadnjih dneh vojne zajeli mnogo več ter, da jih niso niti utegnili natančno prešteti. Ko je do maja 1950 bilo povrnjenih 1.939.063

Skupina socialističnih poslancev iz Koroške

je vložila interpelacijo na finančnega ministra, da bi v zakon o davčnih olajšavah za obrtna in industrijska podjetja vključili tudi okraja Celovec-podeželje in Šmohor, ki sta tudi trpela na posledicah obeh vojn, kot pravi interpelacija. Kot znano, je bilo v omenjeni zakon že vključeno ozemlje, ki ga običajno označujemo kot „dvojezično“, namreč predeli južno od Drave in Zilje. Vlada k temu predlogu še ni zavzela stališča. Podrobneje smo o tej zadevi poročali že zadnjič.

Cene in mezde

še vedno delajo sive lase politikom, ki nosijo odgovornost za javni blagor. Zvezni kancler Raab je v svojem nagovoru industrijem minuli četrtek dejal, da edino ravnotežje med cenami in mezdami more zagotoviti stalnost celotnemu državnemu gospodarskemu ustroju. Potrebna je zato disciplina in sodelovanje na obeh straneh, kajti skupni blagor bo končno tudi blagor posameznika. Dotaknil se je tudi vprašanja poddržavljenih podjetij. Pri teh je razlikoval podjetja v zapadnem delu države kot VOEST, Alpina, Böhrer, Elin, Tovarne dušika itd. Ta so zaradi velikih kapitalnih investicij postala krepka in uspešna podjetja. Na drugi strani pa so podjetja bivše USIA, ki jih je zvezna vlada prevzela v jako slabem stanju, je dejal zvezni kancler. Za te je treba velikih kapitalnih investicij, da bodo postala zmožna za življenje; a za že uspešajoča podjetja na zapadu bo treba izvesti modernizacije, da bodo ohranila konkurenčno sposobnost na notranjem in zunanjem trgu.

Potrebne kapitale namerava zvezni kancler dobiti deloma doma, deloma v inozemstvu. Pozval je vse k varčevanju in nalaganju denarja v „ljudske delnice“, ki jih namerava zvezna vlada izdati za vrsto poddržavljenih podjetij. Z izkupičkom prodaje „ljudskih delnic“ ter inozemskimi posojili nameravajo financirati obnovo in modernizacijo iztrošenih obratov. V ta namen je

finančni minister Kamitz odšel v Ameriko

da se tam pogaja za posojilo v znesku 200 milijonov dolarjev. Obenem bo imel v Ameriki vrsto predavanj za gospodarske kroge o avstrijskem gospodarstvu.

Pri nas na Koroškem moremo zabeležiti

nov izbruh narodnostne nestrpnosti,

in sicer v Beljaku, kjer so doslej taki izgre di bili bolj redki. Kot poroča tukajšnja „Neue Zeit“ sta se nek avtomehanik iz Spitala ter neki sitar (izdelovalec rešet) iz Beljaka minulo soboto zvečer ustavila z avtomobilom pred cerkvijo sv. Nikolaja. Ko sta izstopila iz voza, sta izmenjala med seboj nekaj stavkov v slovenščini. Slišala jih je skupina mimoidočih fantov. Ti so ju začeli zmerjati s psovko „žuši“ in nato so ju še dejansko napadli. Prihitel je nek stražnik, ki se je nahajal v bližini, in prenapete pretepače aretiral. To so grenki sadovi strupene setve.

SLOVENC

doma in po svetu

Občni zbor društva slovenskih književnikov

V začetku meseca marca je bil v Ljubljani redni občni zbor Društva slovenskih književnikov, na katerem je podal letno poročilo društveni predsednik Ivan Potrč. O tajniških poslih je poročal Beno Zupančič, nakar se je razvila razprava, ki je bila „dokaj živahna in zelo stvarna“, kot poroča ljubljanski dnevnik „Ljudstva pravica“. Posebno temeljito so se bavili s vprašanjem razširjevanja slovenskih književnih del in ven meja Slovenije ter o prevodih slovenskih del v tuje jezike. O tem vprašanju je že pred občnim zborom pisatelj Potrč podal nekaj izjav za časopisje. Ugotovil je, da pri tujih založbah „slovenska književnost nikakor ni upoštevana v pravičnem razmerju“, čeprav je društvo književnikov v zadnjih letih mnogo storilo v tem pravcu. Pospeševalo je potovanja svojih članov v inozemstvo ter vzdrževanje stikov s tujimi pisatelji in prevajalci. Glede nove, izvirne literarne proizvodnje pa je dejal, da „je čutili pomanjkanje sodobne teme“, to je snovi, ki bi bile kaj najbolj splošnega, človeškega značaja in obenem oblikovale bralca.

Občni zbor se je izrekel tudi za večjo demokratizacijo Društva jugoslovanskih književnikov, v katerem je slovensko društvo včlanjeno, ter za večjo samostojnost posameznih včlanjenih društev.

Izvoljen je bil novi odbor, katerega tvorijo: predsednik pesnik Mile Klopčič, podpredsed. Drago Šega, tajnika Mitja Mejak in Bojan Štih, gospodar Anton Podbevšek, blagajnik Ciril Zlobec, odborniki France Bevk, Branko Hofman, Ivan Potrč, Ada Škerl, Cene Vipotnik in Beno Zupančič.

V odboru prevladujejo mlajši književniki, ki so se šele pred kratkim uveljavili, dočim se večina starejših literarnih ustvarjalcev drži bolj ob strani, pripominja k temu nek iz prvega vira informirani tržaški list.

Finžgar v nemščini

Pred nekaj tedni je izšla pri založbi J. Habel v Regensburgu (Zapadna Nemčija) zbirka postnih razmišljanj „Sedem postnih slik“, ki jih je spisal znani slovenski pisatelj Franc S. Finžgar. Nemško izdajo je oskrbel prizadevni razširjevalec slovenske književnosti v mednarodnem svetu č. g. dr. Ferdinand Kolednik. Nemški naslov knjige je: „Sieben Bilder für die Fastenzeit“. Oprema je okusna in na ovitku je še jednat a izčrpen življenjepis pisatelja.

Družabna prireditve „Duhovnega življenja“

V prvi polovici februarja je v Buenos Airesu v Argentini bila vsakoletna družabna prireditev ondote verske revije „Duhovno življenje“, ki že 25 let budi versko in narodno zavest med našimi rojaki v Južni Ameriki. Na vabilo se je odzvalo izredno veliko število rojakov, bilo jih je nad 1.200. K veliki udeležbi je posebno pripomogla vest, da se bo prireditve udeležil tudi prezviseški škof dr. Gregorij Rožman. Na prijetni akademiji so nastopili otroci, ki obiskujejo tamošnje slovenske šole. Škof Rožman je pa govoril o slovenski kulturi. Dejal je med drugim, da nepismenosti med Slovenci skoraj ni in da je to v veliki meri zasluga Mohorjeve družbe v minulem stoletju.

Izšle so knjige celjske Mohorjeve družbe

Letošnja knjižna zbirka v Celju obsega naslednje knjige: Koledar za leto 1957 in ima 16 strani več kot lanski. Prinaša obilico poučnega in zabavnega gradiva, posebno iz umetnostnega, slovstvenega, zgodovinskega in zdravstvenega področja. Letošnji, že 107. zvezek „Slovenskih večernic“ pa vsebuje povest Mimi Malenškove „Senca na domačiji“, za katero je pisateljica že pred tremi leti dobila Mohorjevo nagrado. Pripoveduje zgodbo iz kmečkega življenja, v kateri se izkaže, da se vsaka krivica, vsak greh prej ali slej neizpustno maščuje, kot piše verski mesečnik „Družina“.

Srednješolski literarni večer v Trstu

Društvo slovenskih srednješolcev v Trstu je priredilo literarni večer, na katerem so nastopili kot gostje srednješolci iz Slovenije s svojimi literarnimi deli. So to po večini sotrudniki v Ljubljani izhajajoče mladinske revije „Mlada pota“. Tržaški slovenski srednješolci so se v velikem številu odzvali povabilu, da spoznajo ustvaritve svojih sovrstnikov v Sloveniji.

(Po „Times“, London)

Suženjstvo po svetu

Leta 1853 je pri Mohorjevi družbi v Celovcu izšla ganljiva zgodba ameriške pisateljice Beecher Stowe „Stric Tomova koča“, ki opisuje trpljenje zamorskih sužnjev v Ameriki, zlasti v južnem delu države. Vprav zaradi osvoboditve sužnjev je bila tam izbruhnila vojna med severnim in južnim delom, ki se je leta 1865 zaključila z zmago severa pod vodstvom predsednika Lincolna. On je zato osvoboditelj sužnjev v Ameriki. V 17. in 18. stoletju so bili angleški pomorščaki glavni trgovci s sužnji. Toda časi so se spremenili. Danes je London sedež mednarodne ustanove za pobijanje suženjstva in v angleških kolonijah sicer še marsikje ni tako v redu, kot bi moralo biti, toda suženjstvo britanska vlada odločno preganja. Prav tako tudi ostale evropske države, ki še imajo kolonialno posest v Afriki.

V Ameriki so bivši sužnji, danes sicer svobodni, a vodijo še težko borbo za popolno enakopravnost. Kljub temu so pa potomci nekdanjih sužnjev na številnih vodilnih mestih v gospodarstvu in javnem življenju. Prvi pomočnik generalnega tajnika Združenih narodov Ralph Bunche, je potomec nekdanjih sužnjev.

15 milijonov ljudi v robstvu

Pogoj za sprejem v Združene narode je prepoved suženjstva v državi, ko želi postati članica tega svetovnega združenja narodov. Tako je res po vsej zemeljski obli, razen nekaterih redkih izjem, suženjstvo po zakonu prepovedano. Toda kljub temu je po zadnjih cenitvah v Afriki in Aziji še okrog 15 milijonov sužnjev. In njihova usoda ni nič boljša, kot je bilo življenje nesrečnih zamorcev v povesti „Stric Samova koča“.

V arabskih državah še danes cvete suženjstvo. Okrog tri milijone deklet živi tam samo zato, da streže strasti mogočnikov, ki imajo oblast in denar. Sužnje hranijo iz roda v rod kot pri nas v Evropi delovno živino. Sužnji so na milost in nemilost izročeni volji svojega gospodarja. Gospodar odreja njihovo delo, pa tudi njihovo razmnoževanje. Kadar rabi več delovne sile, jih dene skupaj in jim ukaže, da se razmnožujejo. Včasih, kadar se mu zljubi, lahko otroke loči od mater, posebno v letnem času, kadar rabi delovno silo na svojih obširnih poljih.

V zadnjem času se je suženjstvo posebno razbohotilo v Saudijski Arabiji. To deželo vlada zelo nazadnjaški, a izredno prebrisani kralj Ibn Saud. Spremlja ga tudi sreča, ker pod pečeno odejo njegovega puščavskega kraljestva ležijo najbogatejša petrolejska ležišča na svetu. Izkoriščanje teh petrolejskih bogastev je prepustil ameriškim petrolejskim družbam, zato pa z njimi deli polovico dobička. Toda tega dobička ne nalaga v obče koristne namene za izboljšanje življenja ali povišanje izobrazbe svojega ljudstva, ampak si gradi razkošne palače, vzdržuje velik harem in bogato obdaruje svoje podrejene šejke, to je poglavarje posameznih arabskih plemen, ki žive v njegovem kraljestvu. Ti bogati Arabci seveda ne primajo za nobeno delo (pravijo, da sonce v

puščavi preveč žga), zato porablajo le sužnje. Spricho dotoka ameriških dolarjev pa raste tudi njihov pohlep po ugodju in uživanju, zato so v zadnjem času cene sužnjev porastle. Od povprečne cene med 28 in 1215 dolarji (po kakovosti sužnja) so zadnji čas cene poskočile na 450 dolarjev za krepkega, delazmožnega mladeniča, a na celih 1100 dolarjev za stasito sužnjo!

Krute kazni za ubežnike

Sužnje, ki poskušajo ubežati, pobijejo na krvoločan način. Pred kratkim je 12 sužnjev ušlo svojim gospodarjem in poskušalo prebiti se skozi puščavo v svobodo. Zajela jih je neka vojaška edinica. Devetorico nesrečnejših so na mestu obglavili, ostale 3 pa so prepeljali v prestolico države Rijad, kjer so jih potem javno obglavili na dvorišču kraljevske palače za zgled in svarilo ostalim sužnjem.

Glavno področje, ki danes „dobavlja“ sužnje, je še slabo raziskana osrednja ali ekvatorialna Afrika in Beludžistan. Pa tudi Sirija je središče suženjske trgovine, kjer so najbolj zaželeno blago svetlolasa dekleta iz mesta Aleppo. V Osrednji Afriki obstoje cele skupine oboroženec, ki napadajo zamorske vasi in ugrabljajo mlade ženske ter krepke mladeniče. Mnogokrat starce in otroke, ki ne bi mogli zdržati dolge, večtedenske poti peš skozi puščave, kar na mestu pobijejo, vasi pa požejo. Take napade podvzemajo ponavadi ponoči. Suženjske karavane, kjer so sužnji povezani z verigami, potem trgovci vodijo k Rdečemu morju ali pa v Perzijski zaliv. Od tam pa jih z ladjami razpošiljajo po deželah Bližnjega vzhoda. V minulih letih se je suženjski promet v Rdečem morju zelo povečal. Z umikom evropskih kolonialnih sil, ki so suženjstvo prepovedale in ga zatirale, je izginila iz Rdečega morja tudi kontrola evropskih bojnih ladij. Tako računajo, da dosega suženjski promet po morju okrog 10.000 duš letno.

Kardinal Višinski —

NJEGOVO ŽIVLJENJE IN NJEGOV BOJ

Pred nekaj meseci je moskovski humoristični list „Krokodil“ prinesel karikaturu, ki prikazuje sedanjega glavnega sekretarja poljske komunistične stranke in prvega posvetnega oblastnika Gomulko, kako kleči pred kardinalom Višinskim in mu izkazuje čast s kadilom.

Na Zapadu, posebno v nemških listih gotove usmerjenosti, ki ne morejo pozabiti nekdanjih mej „velikega rajha“, pa so se pojavili sestavki, ki slikajo Višinskega kot služabnika komunističnega režima.

Zopet tretji, ki skrivajo svojo rdečkasto barvo in hočejo ribariti v kalnem, pa kažejo na Višinskega, češ, glejte, če lahko na Poljskem katoličani sodelujejo s komunisti, zakaj pa še mi ne bi.

Toda nobena izmed teh predstav ne odgovarja resnici. Zato bo dobro, ako si oglemo življenjsko pot tega izrednega moža, ki se je iz ječe povrnil na svoj škofovski sedež. Tako bomo bolje razumeli njegov

Tudi Abesinija je dežela suženjstva. Sedanjci cesar Haile Selassie, ki bi rad svoje zaostalo cesarstvo spremenil v moderno državo, je sicer suženjstvo z zakonom prepovedal, toda krajevni poglavarji ali „rasi“ imajo veliko besedo, zato njegovega zakona v resnici ne izvršujejo.

V Aziji pa poznajo drugo obliko suženjstva. Revni starši prodajajo svoje otroke, zlasti deklice, ki jih ne morejo prerediti. Ta dekleta kupujejo ondodni bogataši. Ko dorastejo, jim služijo za osebno „zabavo“, ko se pa te zabave naveličajo, pa jih prodajo naprej v kako javno hišo, kjer dočkajo žalostno starost in mnoge končajo s samomorom. Zlasti na Kitajskem in Japonskem je ta navada še zelo razširjena. Po zadnjem štetju so ugotovili okrog 3 milijone takih nesrečnic v azijskih deželah.

Dolgovi, ki se vlečejo iz roda v rod

V Južni Ameriki pa je v državah Peru in Ekvador okrog 6 milijonov Indijancev na milost in nemilost izročeni svojim gospodarjem. Pravijo jim peoni, kar bi po naše rekli hlapi. So to potomci Indijancev, katerim so njihovi tedanji gospodarji nastavili tako nizke plače, da z njimi niso mogli živeti. Obenem so jim gospodarji dajali živila in druge najnujnejše potrebščine na upanje (kredit). In tega dolga, ki se vleče iz roda v rod še do danes niso mogli izplačati.

Pri Združenih narodih posluje posebna komisija za odpravo suženjstva. Pred kratkim so se delegati 38 držav sestali na posebni konferenci v Ženevi, da razpravljajo o tej sramoti 20. stoletja. Glavno poročilo je za zbrane delegate pripravil generalni ravnatelj Mednarodne ustanove za pobijanje suženjstva (Antislavery Society) Mr. C. W. Greenidge. Obsega 110 strani; po njem so posneti gornji podatki. To poročilo pa ne omenja tistih več deset milijonov nesrečnikov, ki žive v „ljudskih demokracijah“, v državah srednje in vzhodne Evrope, ki jih prištevamo med civilizirane, pa je večina njihovih prebivalcev prav tako oropana osnovnih človeških pravic kot sužnji v zaostali Afriki in Aziji.

sedanji položaj.

Štefan Višinski izhaja iz stare poljske plemenite rodbine, ki pa je v teku časov obubožala. Njegov oče je bil organist in zato mladi Štefan ni rasel v razkošju, pač pa so mu starši dali za življenje dobro vzgojo, ki je temeljila na globoki veri. S 23 leti je bil posvečen za duhovnika, toda potem je še več let študiral cerkveno pravo na katoliški univerzi v Lublinu. Svoje znanje je izpopolnil še z večletnim študijem socialnih ved v Nemčiji, Franciji in Italiji. Ko se je s tako obsežno izobrazbo ter širokim, svetovnim obzorjem vrnil v domovino, ga je njegov škof postavil za profesorja v bogoslovju v mestu Vloclavek.

Poleg tega pa se je mladi in učeni duhovnik udeleževal kot pridigar, predavatelj za posvetne izobražence in goreč misijonar. Njegovo posebno področje je bil odnos katoliške vere do kapitalizma in socializma. Moč naprednih nazorov je videl pri-

hajati nove čase, zato so njegovi nauki nalleteli na posebno ugoden odmev med delavstvom in mladino. Za izobražence je urejeval tednik, ki je slovel po svoji visoki kakovosti. Med drugo svetovno vojno se je pridružil narodnemu odporiškem gibanju, zaradi česar ga je vzela Gestapo na piko in se je moral skriti. Leta 1945 je postal kanonik v mestu Vloclavek, a še isto leto ga je sveti oče imenoval istotam za škofa. Poleg tega je bil Veliki kancler katoliške univerze v Lublinu, ki je bila edina ustanova te vrste onostran „železne zaves“. Kot škof je bil Višinski vnet nadpastir svoje črede in lojalen državljani.

Med tem je bil umrl kardinal Hlond in Sveta stolica ni imela modrejšega, mirnejšega in treznejšega moža za vodstvo Cerkve na Poljskem v časih, ki so postajali vedno hušji. Kot nadškof v Varšavi in primas Poljske je Višinski mirno, a odločno nastopil proti preganjanju vere. Toda ko so komunistični oblastniki vedno huje preganjali vero in posebno pouk verouka v šolah, je Višinski brez oklevanja sprejel boj.

Na spomenico, ki jo je poslal vladi, ta sploh ni odgovorila, ker tudi ni imela kaj odgovoriti. Pač pa je visokega prelata nekega dne odpeljala policija v neznano smer. Pred sodišče si ga zaradi njegove velike priljubljenosti med ljudstvom niso upali postaviti, pa tudi z ničemer se ni bil pregrešil proti zakonu. Dobra tri leta je bil Višinski pod policijskim nadzorstvom, nekaj časa v ječi, pozneje pa v nekem samostanu. Ko je v zadnjih letih gnev poljskega ljudstva proti Stalinovim lakajem naraščal in ti so že čutili, da se jim tla majejo, so večkrat poskusili z drobnimi uslugami in prijaznostmi pripraviti kardinala k „sodelovanju“. Toda kardinal je ostal neomajen. „Svobodo in povratek na moj škofovski sedež, ali pa nič,“ je bil njegov odgovor.

Ko je v minuli jeseni na valovih ljudskega ogorčenja prišel na oblast Gomulka, je bilo njegovo prvo dejanje, da je ukazal osvoboditi kardinala Višinskega in ga povesti nazaj na njegov škofovski sedež.

Brez dvoma je bodočnost Poljske in tudi usoda katoliške vere med Poljaki danes še zavita v temo. Tudi Gomulka je dolga leta predsedel v ječi zaradi neposlušnosti moskovskim poveljem, ki so bila pogubna za njegov narod. Čeprav je ostal komunist, se je uprl tujemu tlačitelju in spoznal tudi svoje nekdanje napake. Iz dejstva, da je sedanja vlada popravila nekatere svoje najtežje napake ter da jo pri tem popravilnem delu podpirajo tudi katoličani kot lojalni državljani, pa še ni moč govoriti o kaki podpori komunizma in sodelovanjem med komunizmom in Cerkvijo.

Najplodovitejši pisatelji

Glede marljivosti in količine napisanih del je nedvomno na prvem mestu Španec Lope de Vega (1562–1635), ki je napisal 1800 gledaliških del. Drugi na tem spisku je prav tako Španec Pedro Calderon (1600–1681), ki je napisal 1000 iger, 127 komedij in 95 verskih dram. Johann Formey po poreklu Francoz (1711–1797), je napisal skupno okoli 700 knjig. Nemec Hans Sachs (1494–1576) pa 200 iger, 197 burk in 272 povesti.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

131

KOROŠKI SLOVENC

II. DEL

Čeprav je bil ta katekizem dejansko namenjen le katehetom, učiteljem in nekoliko tudi staršem, so ga potem spricho nedostajanja vsakega drugega slovenskega učbenika uporabljali tudi v šoli za vaje v branju, a mnogo več, razen pisanja in nekoliko tudi računanja, se v trivalkah itak ni poučevalo in zato kakih drugih učbenikov vsaj prve čase tudi niso mnogo pogrešali. V poštev je prihajala samo še „tablica“ za prvo spoznavanje črk in za vaje v zlogovanju. Teh je bilo tedaj več, zlasti na Kranjskem. S Koroškega se nam izrečno kaka slovenska „tablica“ iz tistih let sicer ni ohranila, a ne more biti skoro nobenega dvoma, da je tudi izšla, ne glede na to, da so lahko uporabljali tudi kranjske natiske.

Takoj ob nastanku prvega šolstva se je pojavilo seveda tudi vprašanje njegovega nadzorstva. To so rešili tako, da so postavili celovško normalko pod neposredno nadzorstvo deželne šolske komisije same, a vse ostale šole pod nadzorstvo področnih kresijskih glavarstev. Ker pa kresijski komisariji še sami niso imeli nobenega pojma o „novi šoli“, se je moglo njih nadzorstvo nanašati seveda le na čisto upravno in gospodarsko stran, a strokovno stran naj bi nadzorovali posebni krajevni in okrajni šolski nadzorniki. Slednji naj bi imeli pod

svojim nadzorstvom po kakih 20 šol in je bilo predvidenih v to svrho za Gornjo Koroško 5–6 okrajnih šolskih nadzornikov, za Srednjo Koroško 3 in za spodnjo Koroško 2. Ker pa tudi za okrajne šolske nadzornike niso mogli najti primernih oseb, še mnogo manj pa seveda za krajevne in je tudi ustanavljanje šol napredovalo mnogo počasneje, kot so pa izprva mislili, so rešili potem to vprašanje za prvi čas tako, da je prevzel nadzorstvo vseh šol na Spodnjem in Srednjem Koroškem ravnatelj celovške normalke Mossmann, a nadzorovanje gornjekoroških šol ravnatelj beljaške glavne šole, p. Orelli. To je bilo tem bolj potrebno še zato, ker sta morala oba nadzornika že nameščene učiteje še vedno strokovno uvažati. Ta dva sta pa mogla radi občutnih stroškov le redko nadzorovati, zato so ostale podeželske šole prve čase sploh brez strokovnega nadzorstva, kolikor si niso v posameznih primerih pomagali s kakimi za šolo vnetimi duhovniki, a če je zašel v kraj po naključju kak kresijski komisar, je tudi ta „nadzoroval“ šolo, a seveda bolj s policijskega kot pa s strokovnega vidika.

Skoro nepremostljive težave je pa povzročalo vprašanje, kje in kako dobiti denarno kritje za šole, ki naj bi se ustanovile, kajti država se je tedaj še trdovratno držala načela, da pripada njej pač oblast nad vsem šolstvom, toda stroške zanj naj bi nosili drugi. Tega načela pa seveda tudi ne smemo presojati in obsojati z današnjega vidika, kajti potrebe tedaj najstajajoče državne organizacije so bile na vseh področjih že ogromne, a današnji davčni sistem seveda še neizvedljiv, radi česar

se je morala tudi država neprestano boriti z največjimi finančnimi težavami. Celovška šolska komisija je l. 1775. računala z jezuitskim fondom, ki bi dajal po odbitku vseh drugih obremenitev letno čistih 21.155 gld za vzdrževanje koroškega šolstva in celovškega semenšča, a komisija je za prvi čas previdevala komaj po kakih 5000 gld izdatkov. Seveda so se pa pokazali ti upi hitro za račune — brez krmarjev, kajti cesarica je dovolila le za prva leta iz njega po 2000 gld, pozneje je pa ta vir sploh ugasnil. Glede na to si je morala komisija stalno beliti glavo, kako bi zbrala vsaj še najpotrebnejšo ostalo vsoto. Za nekaj osnovni učiteljski dohodek so jemali šolnino, ki naj bi jo plačevali imovitejši učenci, in pa cerkovniške dohodke, a po mestih in trgih, kjer so plačevali učitelje že dotlej občine, naj bi vršile to še tudi nadalje. Toda vsi ti dohodki so bili po večini krajev tako majhni, da z njimi ni bilo mogoče niti misliti na samo vzdrževanje učiteljev, a kaj šele za kritje še drugih stroškov. Tu so potem računali še na druge vire, in sicer:

1. Na dohodke iz raznih fondov, davščin in pristojbin, ki naj bi se stekali v deželni šolski fond in ki bi ga upravljala šolska komisija.

2. Na prispevke cerkva, verskih ustanov in bratovščin.

3. Na prispevke zemljiških gosposčin (dominijev) in srenj.

Iz šolskega fonda naj bi se prvenstveno vzdrževala celovška normalka in po možnosti naj bi se nekoliko podprlo še ostalo šolstvo, a na splošno naj bi skrbela za trivialke ostala dva činiteja.

SMIHEL PRI PLIBERKU

Življenje in smrt pri nas tekmuje. Osem pogrebov imamo že letos in osem rojstev. Upamo, da zmaga tudi v tem letu življenja, saj smo zdrav in čvrst narod!

V soboto dne 9. marca pa smo spremljali kar dve materi k zadnjemu počitku. Smrečnikova mati Jožefa Čajčman, rojena Ivartnik, je umrla v starosti 67 let v Dolinčičah. V Šmihelu pa je v četrtek zjutraj po težki in dolgi bolezni zaspala Tratnikova mati Helena Drobeš, stara 80 let.

Kakor so preč. g. župnik nakazali v nagrobnem govoru, sta rajni svojčas obhajali skupno svatbo. Danes pa je doletela obe istočasno žalostna usoda. Tako naj obhajata tudi v nebesih skupno večno svatbo. Pevci so jima zapeli ob hiši, pri maši in ob grobu. Rajni materi naj počivata v miru, sorodnikom pa naše sožalje.

V soboto zvečer je zatisnil oči za ta svet gospod major Franc Pirker. Šele dobro leto je pri nas v Šmihelu. Prej je bil nekaj časa na Bistrici. Po vojski je prišel iz Jugoslavije na Koroško. Gospa soproga Pirker je bila več let v Kazazah učiteljica.

Zato so prišli na pogreb tudi okrajni šolski nadzornik iz Velikovca g. Walter Maklin, g. Jerolitsch in veliko ljudi iz Kazaz. G. nadučitelj Hafner je pripeljal z učitelji otroke kazaške šole. Pogreba se je polnoštevno udeležil tudi učiteljski zbor šmihelske ljudske šole z ravnateljem Loserjem na čelu.

LETINA

V 73. letu je nas zapustil Mačkov Hanej in šel tja v večnost. Dne 25. februarja smo ga spremljali k zadnjemu počitku v lepem številu. Rad je pel, kakor vsi iz Mačkove rodbine. Zato so mu pevci tudi zapeli zadnje žalostinke na grobu. Rajni naj poživa v miru.

RINKOLE

Smrt ne izbira — tudi mlado pobira

Plodrova Marica je imela leukemijo. Hodila se je zdraviti v bolnico v Celovec. Že par let sem je bolehal. Stanje se je malo zboljšalo in zopet poslabšalo. Letos je bila zopet osem tednov v bolnici. Vedno bolj so ji pojemale moči. Pljučnica jo je popolnoma uničila.

V sredo 6. 3. so jo pripeljali iz bolnice in v četrtek zjutraj je blago dekle zaspalo v Gospodu. Velika žalost je napolnila Plodrovo družino in cele Rinkole ob smrti tega mladega dekleta, saj je bila šele 26 let stara. V nedeljo dopoldne smo jo spremljali v izredno velikem številu vernikov k zadnjemu počitku. Bela dekleta iz Rinkol so nesla krsto h grobu. V lepi zbrani besedi so se poslovili gospod župnik od blagopokojne Marice in jo stavili mladini za vzgled,

Pri nas na Koroškem

kako naj bi hodili po poti čistosti in globoke ljubezni do Jezusa.

Vsi sožalujemo s Plodrovo družino, ko jo je zadel tako hud udarec. Saj je šele pred dobrimi štirimi leti umrla mati Amalija Čušin. Plodrovi družini naše iskreno sožalje, Marica pa naj uživa večno življenje!

TINJE

(Prometna nesreča)

V nedeljo, dne 17. marca, se je v bližini Rupa na glavni cesti prigradila zopet huda prometna nesreča. Ko je hotel zidar Andrej Kröpfel z Ruštata s svojim motornim kolesom, na katerem je sedel tudi Franc Kreuzwirt iz Vabnje vesi, prehiteti osebni avtomobil zidarskega mojstra Valentina Miglarja, je menjal ta smer svojega voza in hotel kreniti na stransko pot v smeri Humberga. Vozili sta trčili skupaj in Kröpfel ter Kreuzwirt sta z razbitimi glavami zletela v cestni jarek in tam obležala mrtva. Sodnijska komisija je odredila aretacijo zidarskega mojstra Miglarja.

Na pogoriščih pri Lavreju, Krizmanu in Šušterlenu pa se že pričinja močno pomladansko gibanje in upamo, da bodo skednji prav kmalu zopet dvignili svoje glave, katere jim je uničil ogenj.

ZGORNJE BOROVLEJE

Kadar bo zopet prišla pomlad v naše kraje in bo obsula domače livade s cvetjem, takrat bo pri Kvedrovi hiši manjkala matigospodinja Neža Mikl. Povsod tam jo bodo pogrešali, kjer so delovne roke marljive kmetice garale od jutra do mraka, leto za letom.

Rajna je stopila pred dobrimi 30 leti v Kvedrovo hišo, prevzela je gručo otrok in postala slepemu možu žena, katerega je leta 1952 Gospod poklical k sebi. Po moževi smrti sta ostale z hčerko Nankijo same na kmetiji. Zadnje mesece jo je zahrbtna bolezen privežala na posteljo. Zastonj je minulo jesen iskala pomoči v beljaški bolnici. Toda z zaupanjem v Boga je prebila zadnjo in grenko postajo njenega trudapolnega življenja, dokler ni mirno dne 3. III. 1957 v 66. letu izdihnila svojo dušo.

Pokopali smo rajno dne 6. III. ob lepi

udeležbi faranov na pečniškem pokopališču. Preč. g. Gabruč Jožef — domačin — se je poslovil ob asistenci domačega župnika g. Barbič Mihaela v ganljivih besedah od dobre sosede. Domači moški zbor je pred hišo in ob odprtem grobu zapel ubrane žalostinke.

Naše sožalje velja predvsem hčerki Nankiji, ki ostane popolnoma osamljena na domači grudi.

BISTRICA V ROŽU

Razvoj zadnjih 50 let

Kako se je pri nas spremenilo življenje oz. kako smo napredovali v zadnjih 50 letih! Takrat še nismo imeli železnice, vozili smo se s pošto v Celovec in nazaj, nekateri pa so hodili kar peš, ker je takrat pač trda predla za denar. Tudi surovine za našo svoječasno žično tovarno so vozili s konji iz Celovca na Bistrico, kakor tudi izdelke. Zaposlenih je bilo kakih 300 delavcev in nameščencev.

Leta 1934 je pa Kranjska industrijska družba na Jesenicah obrt ustavila, ker je imela premalo dobička, delavci so se pa raz-

V najlepših letih življenja nas je zapustila značajna mladenka

Velika žalost je napolnila dne 8. marca družino Picej. Pa ne samo družino Picej, ampak cela vas je sožalovala s težko prizadeto družino. V petek zjutraj je v Gospodu zaspala Ančka Picej. Komaj 24 let stara se je preselila iz te solzne doline v nebeško domovino. Ančka je bila več let v Celovcu v Sanatoriju. Učila se je kuhanja, pozneje je stregla bolnikom. Njen sončen značaj je bil kakor nalašč za strežbo bolnikom. Zato so jo dale sestre tudi v šolo v Gradec, da bi se tam izučila kot bolniška sestra. Vstopila je v red sv. Terezije (Theresienorden). Dve in pol leti je bila že v Gradcu, kjer je stregla bolnikom, se učila in se pridno pripravljala na svoj bodoči poklic. Napravila je tudi že vse predpisane izpite. Koncem meseca februarja je dobila angino, prežgoda je vstala in šla zopet na delo. Srčna angina se je ponovila in vnele so se mišice srca. Poleg tega pa je imela Anči srčno hibo že od rojstva. Kljub vsej požrtvovalno-

kropili na vse strani in šli s trebuhom za kruhom. Ni bilo ravno prijetno gledati, kako so vozili stroje in naprave iz tovarne. Kar pa niso spravili v dober denar, je pokupil nek žid.

Ko je v tem hudem času vprašal nek domačin takratnega generalnega direktorja, ali smemo upati, da bo naša tovarna zopet začela obratovati, je ta dobil odgovor: „Pod današnjo Avstrijo ne“. Isto leto, ko je zasedel Hitler Avstrijo, je zgoraj imenovana družba dala tovarniške objekte na razpolago g. dr. Jungferju, ki je takrat začel izdelovati akumulatorje. V teku časa se je obrat razvil v tako močno in veliko tovarno, da je danes ena največjih tovarn te stroke v Avstriji. Zaposlenih je danes okrog 240 delavcev in nastavlencev.

Tudi lesna industrija Max Götz je zelo razvito podjetje, ki ima zaposlenih 200 delavcev in nameščencev in je ena najmodernejših na Koroškem.

Gostiln smo imeli pred 50 leti pri nas pet in eno kavarno. Danes jih imamo pa sedem, eno kavarno in eno slaščičarno. Trgovini sta bili dve, danes jih imamo štiri. Poleg tega imamo še dva brivska salona, kjer ustrezajo današnji modi. Prvi brivec je bil Korajmanov Tevža. Ker je bil tovarniški delavec, je razumljivo, da je imel nekoliko okorno roko za ta posel in le malo njegovih gostov je zapustilo brivnico brez krvavega obraza. Neki hudomušneži so zato obesili Tevžeju na stanovanje desko z napisom (Konec na 8. strani)

ANICA PICEJ v Sinči vesi

sti g. primarija, zdravnikov, sester se ni posrečilo Ančki rešiti življenje. Ko je gospa Picej dne 6. 3. videla, da ni več pomoči, je vzela Anči seboj domov. Doma pa ji je lajšal gospod dr. Jožef Šturm njene zadnje ure. Vsak dan jo je obiskal po dvakrat — podnevi in ponoči. Zato se gospodu zdravniku dr. Šturmu javno zahvaljujemo za vso njegovo skrb.

V nedeljo smo spremljali Anči k zadnjemu počitku. Zdela se je, da je to spreved zmage in ne smrti. Ogromna množica ljudi je prihitela od blizu in daleč. Iz Celovca so prišle Marijine družbenice pod vodstvom g. voditelja dr. Kranarja, da spremljajo svojo sodružbenico k zadnjemu počitku. Ravno tako je bilo navzoče zastopstvo križark iz Sanatorija. Iz Gradca so prihiteli štiri sestre od Theresienorden. Vse to kaže, kako je Anči bila priljubljena pri svojih sestrar in družbenicah. Tudi tem gre iskrena zahvala, ker so ji v bolnici stregle noč in dan. Poleg sorodnikov se je udeležilo pogreba mnogo ljudi. V Sinči vesi ni bilo hiše, da bi ne bil kdo pri pogrebu ali pa vsaj pri hiši žalosti.

Ob pol dveh je stric rajne Jožef Picej, župnik iz Šmihela, opravil ob navzočnosti svojega brata Mohorja in dr. Kranarja prvi žalni obred in blagoslovil krsto. Moški zbor pa je zapel dve žalostinki pri hiši žalosti. Nato je šel žalni spreved v Dobrolo ves, kjer so čakali na spreved milostljivi gospod kanonik Aleš Zechner ter blagoslovili krsto. Cerkveni mešani pevski zbor je zapel pri Arihovem križu „Vigred se povrne“. Ob tej priliki se je pridružila še nova množica žalnemu sprevedu, tako da je bila v resnici nepregledna množica pogrebcev.

Pogrebne obrede so opravili milostljivi gospod kanonik Aleš Zechner ob asistenci zgoraj omenjenih duhovnikov. V nagrobnem govoru so pokazali, kako plemeniti stan si je Anči izvolila, kako je nameravala biti dobra bolniška sestra, ki se je hotela žrtvovati za druge po vzgledu male sv. Terezije, v katerem redu je bila. Pokazali so lepoto poklica bolniške stregnice, katerih danes tako primanjkuje. V nemškem govoru pa so nam govorili o življenju po smrti, za katero se je Anči tako vestno pripravljala in bila tudi pripravljena, ko je prestopila prag večnosti.

Preč. g. dr. Kranar se je poslovil od blagopokojne kot voditelj Marijine družbe v Sanatoriju v Celovcu in v imenu bolnice, kjer je bila več let zaposlena. Njen sončni značaj in njena ljudomilost bi Anči vsposobila, da bi postala dobra bolniška sestra. A je dopolnila v mladih letih že veliko. Bila je Bogu všeč, zato jo je vzel k sebi. Pevci so zapeli slovensko in nemško ter tako izkazali mladenki zadnjo čast, številni venci pa so zagnili gomilo pri Sv. Ani.

Anči naj prosi tam nad zvezdami za nas! Težko prizadeti materi in sestri Kati izrekamo iskreno sožalje.

Rožan:

Nadaljevanje zgodovine romarskih cerkvà

XI.

Razpadajoče ostanke enega teh gradov na griču blizu sedanje cerkve so popolnoma odstranili šele v 18. stoletju in služijo sedaj še deloma kot podlaga mostu čez Dravo. Prej omenjena daritev in menjava pa se je menda izvršila v drugem gradu grofice Hildegarde, ki je menda stal blizu — na Gradu, pa se je imenoval „Altenstein“.

Po smrti Albuina so nasledniki povečevali obseg posestev, dokler ni prišel grad „Altenstein“ na Gradniku v posest tirolskega grofa Bertolda in se je po ljudskem sporočilu pod njegovim naslednikom Albertom II. zgodil zopet neki čudež, katerega boml še pozneje omenil kakor tudi druge. Lastniki teh gradov so se potem menjavali in je bil ta takomenovani Altenstein (starejši grad) o priliki v nekaj prepira med raznimi plemenitaši v petnajstem stoletju razdejan. Cesar Maksimilijan je sicer kot eden zadnjih lastnikov zahteval, da se ta grad na novo pozida, kar pa poznejši lastniki teh zemljišč niso storili, ampak so sezidali novi grad blizu cerkve, kjer je mogoče prej stal stari grad. — Sedaj pa najprej

zgodba o grofici Hildegardi in njenem možu grofu Albuinu.

Kakor človeštvo ne pozabi lahko prav težkih časov, četudi sežejo stotisoče let nazaj, na primer v povestih o zmajih, s katerimi so imeli prvi ljudje še dovolj posla, kakor ne pozabijo ljudje dobrotne vladarje, od katerih so pričakovali zboljšanje svojega težkega socialnega položaja (Kralj Matjaž, ki spi pod Peco itd.), tako se spominja ljudstvo še iz poganske dobe na razne duhove in običaje, pozneje na turške čase, pa tudi že prej iz časov pokristjanjenja, kako so nastale najstarejše prve cerkve in na takratne dobrotne ali dobrotne ljudstva.

Posebno obširno popisuje ljudska povest tudi sv. Hildegardo, ki jo omenja v zvezi s cerkvijo v Kamnu in v zvezi z različnimi gradovi, ki so se stali v 10. stoletju, pa tudi še pozneje, ki jih pa že davno ni več! Mno-go je zgodovinsko resničnega v vsem tem pripovedovanju, marsikaj pa si je ljudstvo po svoje tolmačilo.

Tako je tudi s povestjo o sv. Hildegardi in njenem možu.

Deželna grofica Hildegarda — z drugim imenom tudi Agata — je bila doma na nekem gradu z imenom Kamen (Stein), ki pa ni stal tam, kjer je stal še en tak grad blizu današnje cerkve. Vendar pa povest zamenja oba gradova, ker se ne ve, če je drugi grad stal tudi visoko na kakem sličnem griču, kakor stoji sedanja cerkev! Njen mož je bil grof Celjski Paulus in zastopnik cesarja na Koroškem, kar je pomenilo ime „Pfalzgraf“; njegov sedež pa je bil grad Prosnica, ki je bil tudi na nekem bližnjem griču, pa se tudi ne ve več, kje je bil ta kraj. Ljubil je lov in vojskovanje in je zaradi tega ostal enkrat dalj časa v oddaljenih krajih, tako da je na svojem gradu ostala grofica Hildegarda sama s svojo osebno služabnico in z bratom svojega moža. Seveda je imela še drugo služinčad in med njimi neko dekle kravarico z imenom Lupa, ki svoje gospodinje ni marala! Brat njenega moža pa se je v tej samoti zaljubil v lepo in pobožno Hildegardo. Ko je videl, da vsi njegovi poskusi, da bi pridobil njeno srce in ljubezen, niso pomagali, jo je pri neki priliki kar dejansko napadel, da bi svoj cilj dosegel! Toda grofica ga je z odločnostjo tako resno zavrnila, da se je mladi grof ustrašil, da ga bo brat hudo kaznoval! Ko je premišljeval, kako bi se rešil zagate, se je nekoč srečal z deklo Lupo in kmalu spoznal njeno jezo nad grofom! Pripovedoval ji je, da ga je ho-

tela grofica zapeljati, da pa se je on uprl in se sedaj boji njenega maščevanja! Hudo-bno seme je padlo na rodovitna tla in kmalu se je našla prilika, da je to seme vzkliko! Prineslo je trnje in žalost! Ko se je namreč mož sv. Hildegarde Paulus spet vrnil, je najprej na paši pri kravah srečal dekle Lupo. Dobre volje jo je vprašal, če so vsi zdravi, kar mu pade Lupa na kolena in ga prosi odpuščanja, češ da mu ne sme vsega povedati! „Povej, kar veš!“ ji zakliče, ker niti ni slutil, da bo moral slišati kaj strašnega. Povedala mu je, kar je zvedela od brata in dodala še posebne laži. Grof Paulus je najprej kar onemel, potem pa je postal vedno bolj divji, spustil konja, divjal v grad do spalnice svoje žene, kjer je Hildegarda klečala zatopljena v molitev.

Hildegarda ni takoj slišala trkanje moža, kar je le še bolj razjarilo moža! Z besnim krikom pade na njo, jo vzdigne v zrak in jo treščil pri odprtini stolpa čez visoko skalo v prepad. Ko najde njeno osebno služkinjo in sliši, da ta pogumno zanika obdolžitve dekla Lupe in nasprotno toži njegovega brata, vleče še njo do odprtine stolpa in treščil tudi njo v brezno!

Ko se je malo pomiril, je gledal s strahom navzdol skozi visoko lino — a glej... To, kar je zagledal, ga je skoraj do nezvesti osupnilo. Dolgo ni verjel očem: obe sta na dnu pečin v trnju in kamenju stale in glasno hvalile Boga! Padel je tudi on na kolena, klonil glavo in uvidel svojo zmo-to. Zdivjal je spet po stopnicah navzdol in se zaletel v Lupo. Komaj ji je začel kričati v obraz, da je lagala in da je žena s čudežem dokazala svojo nedolžnost. (V srednjem veku so verovali, da se obtoženi in obsojeni na smrt reši krivde, če čudežno ostane živ!) Gotovo bi jo bil pri prič ustrnil, vendar pa opazi, da postaja Lupa vedno bolj toga in mrtva, postala je sama — kamen. To je bil čudež kazni za hudodelca! Toda s tem zadeva še ni bila končana.

Letala na sončni pogon

Na kongresu ameriških novinarjev tehnične stroke v San Franciscu (USA) so zbranim strokovnjakom pokazali letalo, ki je res nekaj posebnega. Poleg motorja na bencinski pogon je imelo to svojevrstno letalo še štiri elektromotorje, ki črpajo svojo moč iz sončne toplote.

Morda se še kdo spomni na svoje šolske dni, ko nam je učitelj ali profesor razlagal, da je moč sončno toploto spreminjati v električno energijo s pomočjo silicijevih celic. Silicij je kovina, ki ima to lastnost, da pri obsevanju s sončnimi žarki spremeni toploto v električno.

Zaenkrat še silicijeve celice ali baterije ne morejo proizvajati toliko toka, da bi letalo samo s tako proizvedeno energijo moglo plavati po zraku, toda inženir Hoffman, ki ga je zgradil, je rekel, da je izpolnitev sončnih baterij s silicijevimi celicami le še vprašanje časa. Že v zadnjih letih se je njihova storilnost dvignila od 2 na 12 odstotkov, v teku so pa poskusi za še večje povišanje njihove storilnosti. Omejen strokovnjak je prepričan, da ni več daleč čas, ko bodo aeroplani letali po zraku s sončno energijo. Na velikih ploskvah letalskih kril in trupa bodo nameščene silicijeve baterije, ki bodo lovile sončne žarke in jih spreminjale v električno energijo. Ta bo pa potem gonila letalske motorje.

Silicijeve baterije bodo pa morda, še prej kot za letala, kjer čaka konstrukterje in elektrotehniko še vrsta nerešenih problemov, služile za ogrevanje hiš in za kuho. Razmišljajo, da bi na strehah namestili silicijeve baterije, ki bi sončno toploto spreminjale v električno energijo ter jo dovajale v stanovanje gospodinjam v električne štedilnike.

„VERA IN DOM“, številka 3

Tretja številka „Vere in doma“ prinaša prijeten opis Baškega jezera pod naslovom „N'mav čez izaro“. Povede nas v idilično pokrajino, ki je dala mlademu dijaku Francu Treiberju navdih za pesem, o kateri danes lahko rečemo, da je postala ne le koroška, ampak splošno slovenska narodna last. Dr. Val. Inzko opisuje lik Antona Janežiča, velikega slovničarja in književnega delavca, ki je pred sto leti v Celovcu okrog svojega „Slovenskega glasnika“ in „Cvetja iz domačih in tujih logov“ zbral venec najboljših slovenskih pisateljev ter uveljavil Celovec kot glavno žarišče vsega slovenskega književnega ustvarjanja svoje dobe. Valentin Polanšek nadaljuje svojega „Obirjana“, ki bo gotovo pritegnil mlade in stare. Janko Polanc je prispeval izpiljeno in notranje dognano črtico iz problematike sodobnega zakonskega življenja, v katerem morajo otroci trpeti za napake star-

šev. Zelo prikupno kramljanje je pripravil Herman Grm, ki nam razgrinja otroško dušo fantiča, kot jih mnogo dorašča po naših lepih dolinah. Sočno je pisana in izpričuje poglobljeni pogled izkušenega vzgojitelja. Dr. Pavle Zablatnik obravnava v tej številki Slovenske pasijonske igre in razkriva enega izmed mnogih zakladov iz narodopisnega gradiva, ki ga je v dolgih letih zbral in temeljito preštudiral. Popravlja tudi nekatere trditve gotovih nemških strokovnjakov, ki jih je pri njihovem znanstvenem delu vodila predvsem skrb, da stare in pristno slovenske običaje naknadno preoblečejo z nemško preobleko. Pesniki v tej številki so Milka Hartmanova, Anton Kuchling, Limbarski in M. Sorgo. Nadaljuje se tudi vzgojna razprava Ti in ona, a za petrost je poskrbljeno s pregledom prosvetnega dela, z gospodinjskim kotičkom, ugankami, kratkimi izreki in drugim.

Iskalci zakladov so imeli smolo

Šest izčrpanih mož je prispelo s poslednjimi močmi v pristanišče Darwin v Avstraliji. Bili so člani posadke nekega majhnega angleškega parnika „Gold Seeker“, ki so se bili odpravili v bližino otoka Timor, da dvignejo zaklade, ki so jih baje tam že pred stoletji zapustili morski razbojniki. Toda viharji so hudo zdelali majhno ladjo in jo končno vrgli na čeri, kjer je nasedla. Iskalci zakladov so jo morali zapustiti in se v majhnem gumijastem rešilnem čolnu odpraviti proti Avstraliji. Osem dni so prebili v ozkem čolnu, sonce jih je žgalo, da so bili vsi opečeni, bili so brez pitne vode in tudi hrane jim je zmanjkalo. Po večini so se preživljali s kokosovimi orehi ter s praščem, ki so ga bili kupili od domačinov med potjo na nekem otoku. Vihar-

ji so jih spravili iz prave smeri, ki so si jo uravnavali s pomočjo malega ročnega kompasa. Končno so jih valovi vrgli na kopno na otoku Bathurst. Vendar s tem še njihovih težav ni bilo konec, kajti kraj, kjer jih je morje naplavilo na suho, je bil neobljuden, čeprav so iz nekaterih znakov (električni drogovci, kosi železnega orodja in drugo) mogli sklepati, da ljudje niso daleč stran. Ko so že brodolomci bili na koncu svojih sil in se pripravljali na smrt, jih je odkril nek rudarski inženir, ki je tam vršil geološka merjenja. Ta je potem odšel po pomoč in poskrbel njihov prevoz v bolnico v mestu Darwin, kjer so sedaj na poti k okrevanju in preiščitju o tem, ali se je vse trpljenje izplačalo zaradi pohlepa po bogastvu.

Zdravnik svetuje

TETANUS

Tetanus, mrtvični krč, je zelo nevarno obolenje, večinoma posledica poškodbe kože, oziroma okužbe rane z bacili tetanusa. Ime tetanus je grškega izvora in pomeni napetost mišičevja zaradi krčev, ki so značilni za to bolezen. Povzročitelj tetanusa je tanka paličasta drobnost, dolga od pet desetink tisočinke milimetra do osem tisočink milimetra. Ker nosi na enem koncu obisto trose, zadobi ta bacil obliko bučice ali tolkača. Trosi tetanusa so silno odporni ter vzdržijo vodno paro 100 C eno do dve uri. Ta mikrob se nahaja v črevesu konj, govedi in ovac ter pride z iztrebki oziroma s hlevskim gnojem v zemljo, nahaja se pa tudi v cestnem prahu, v travi, v senu, v lesu in v ogliju. Kot vselišče bacilov tetanusa pridejo v poštev predvsem manjše in večje kožne rane, ki so onesnažene z zemljo, s prahom itd.

Čas, ki poteče od okužbe do izbruha bolezni, traja štiri do 21 dni. Bolezen prične ponajvečkrat z glavobolom, z omotico, nespečnostjo, bolnika spreletava mrz in v območju rane občuti nekako togost. Kaj kmalu se pa pojavijo krči v čeljustnih mišicah in bolnik silno težko odpira usta. Krči prehajajo polagoma na ves obraz, na vrat, na hrbet, včasih tudi na ude ter na mišice v grlu in preponi, da se začne bolnik dušiti. Glava bolnika se zavrti v blazino in celo telo se vpogne nazaj, tako da je hrbet usločen. Zaradi krčev, nespečnosti in znojenja bolniki zelo trpijo. Temperatura pa navadno ni posebej zvišana. Bolezen traja včasih 4 — 5 dni, pa tudi več tednov, umrljivost je zelo visoka. Trebušne stene postanejo trde kot deska, zgornje in spodnje

okončine so krčevito stegnene. Bolnika, ki ima že odrevenele mišice, mučijo pri polni zavesti sunkoma, kratko trajajoči, zelo boleči krčeviti napadi požiranja in dihalnega aparata, ki bolnika zadušijo zaradi oviranega dihanja. Zaradi bolezensko zvišanih refleksov sprožijo take krčne napade še najmanjši zunanji dražljaji kot na primer: okorna hoja v bolniški sobi, premočna razsvetljava, če poskuša bolnik požirati vodo, ali pa če bolnika malo glasneje ogovoriš itd. Pogosta komplikacija tetanusa je smrtonosna pljučnica.

Uspeh ozdravljenja je navadno odvisen od inkubacijskega časa. To se pravi: čim več časa poteče od okužbe do izbruha bolezni, tem ugodnejši je potek bolezni. Če je samo 5 dni vmes, sledi zatem skoraj vedno v dveh do štirih dneh smrt.

Za bacile tetanusa je značilno, da ostanejo na kraju, kjer so prišli v telo in ga okužili, in ne preplavljajo organizem. Te drobnostke najboljše uspevajo na kraju, kjer primanjkuje kisika. To je pa v splošnem le mogoče, če je rana razcefrana in nudi bacilom potrebna skrivališča, do katerih ne pride zrak s kisikom. Strup, ki ga tvorijo bacili v rani, vežejo konci gibnih, t. j. motoričnih živcev v mišičevju. Po mezgovnih progah ob živcih prodre strup v hrbtenjačo in v živčna središča možganov in povzroča od tamkaj krčevite napade.

Tetanusu so pogosto izpostavljeni poljski delavci, žanjice, vrtnarji, čistilci hlevov, pri mlatilnicah zaposlene osebe in drvarji; kajti vsak čas je mogoče, da se ti ljudje ranijo z orodjem, ki je onečiščeno s pognojeno zemljo ali s prahom. Zgodilo pa se je že, da so umrli tudi ljudje, ki so se okužili, ko so presegali sobne cvetlice iz enega lonca v drugi lonec. Slučajno so imeli na koži roke neznatno ranico in s pognojeno zemljo so se okužili z bacili tetanusa. Te-

Našim gospodinjam

Pomladanska utrujenost

Prehod iz zime v vigrad nas nekako utruja. Ta „pomladanska bolezen“ napade skoro vsakega; nekatere bolj, druge manj. To ni nikaka slabost, ampak nekaj naravnega.

Včasih, ko tehnika še ni bila toliko razvita, se je človek povečini bolj spočil in je stopil v spomlad svež in z obnovljenimi močmi. Živali in rastline, sploh vsa narava še sedaj uživa zimski počitek. Človek pa mora iz dneva v dan vztrajati pri delu, pozimi kot poleti. Ta organizem, ki ni tako odporen, pa tudi že pomehkužen, enostavno ne prenese prehoda iz zime v spomlad. Sonce nas utruja, zrak nam škoduje. Vendar vse te težave mnogo lažje premostimo, če se že pozimi pripravimo nanje.

Ker smo v zimskih mesecih deležni malo sonca, to nadomestimo z ribjim oljem, ki ga uživamo kot tekočino (otroci). Tudi odrasli naj bi ga uživali v obliki želatinskih glav (Kapsel). Posebno važno je tudi sadje, zelenjava in sadni sokovi, kajti v tem se nahaja vitamin C, ki varuje telo pred infekcijami, katerim je telo prav spomladi zelo podvrženo. Ta vitamin se pri kuhanju in segrevanju uniči, zato je posebno važno uživanje svežega, surovega sadja in zelenjave.

Razen tega pa potrebuje organizem predvsem svežega zraka in gibanja. Pozimi smo vse naše opravke zunaj skrajšali in se jim izognili, sedaj se nam to maščuje. Seveda se

hitro utrudimo na zraku, ker smo še od zime razvajeni. Toda tega napora se ne smemo zbiti. Vsak dan — po možnosti — več časa prebijmo na zraku, da se telo spet navadi novega letnega časa. Potem bomo imeli tudi trdno, mirno spanje, ki bo k dobremu teselnemu stanju po svoje pripomoglo.

Kdor mnogo sedi in pride malo na zrak, naj bi dnevno 15—20 minut gojil pri odprtem oknu primerno gimnastiko. Sončna kopel in čaj za čiščenje krvi pa končno prežene vso pomladansko utrujenost. Z veseljem in brez težav potem uživamo vigrad.

Sejte redkvico

Pripravimo otrokom veselo presenečenje — vsejmo že sedaj rdečo redkvico! Ko še ne bo sadja, jim bomo že postregli s šopki „češnjic“, ki s kruhom in soljo dobro teknejo in vsebujejo poleg tega še obilo tako potrebnih vitaminov.

Redkvice ne sejemo same, ampak med salato, korenje, peteršilj ali kapusnice že meseca marca. Potem jo lahko sejemo vsakih 14 dni do meseca maja. O poletnih mesecih pa odžene prehitro v cvet. Seme same lahko pridelamo. Presajati je ne smemo. Redkvica je dobra obloga za kruh. Tenko ga namažemo z maslom in obložimo z redkvico.

PRESAJANJE LONČNIC

Zdaj je tudi čas, da presadimo naše rožice, ki so nam v lončkih tudi pozimi delale veselje.

Najprej pripravimo primerno prst. Večina rož lončnic ljubi humozno prst, kateri primešamo malo drobnega peska. Lončke dobro očistimo z vročo vodo in ščetjo, ter jih posušimo na soncu. Če bo roža še rastla, potem moramo pripraviti večji lonček, sicer pa ne. Na dno, kjer je luknjica, damo kamenček, da pri zalivanju odvečna voda lahko odteče. Če se s prstjo luknjica zabaše, se prst lahko skisa in roža bo umrla — segni-jejo korenine.

Ko presajamo, vzemimo star nož, da z njim odločimo prst od lončka. Vso staro

prst od korenin odstranimo in rastlino denemo v pripravljeni lonček na svežo, neizrabljeno prst. Nikdar rastline ne vsadimo bolj globoko v zemljo, kot je bila pred presaditvijo. Potem rožo krepko zalijemo in jo denemo v senco, da ne ovne. Čez nekaj dni, ko je prst že spet suha, pelargonijo zalijemo šele en dan po presaditvi, prvi dan jo pa samo poskropimo.

Nekaterih rastlin ne smemo velikokrat presajati. Tako oleandri, aspidistri zastajajo v rasti, če jih presajamo vsako leto. To storimo vsake 3 ali 4 leta. Tudi zalivajmo jih ne preveč. Najboljša je nekoliko prestana, ne čisto mrzla voda v kateri smo namočile jajčne lupine.

Pobijanje živinskih kužnih bolezni

Kužni bacil Bang, ki povzroča prezgodnjo povrgo pri kravah, se je v zadnjih letih znatno razširil na Koroškem. Kot so ugotovile raziskave mlekarn na mleku, je okrog 40 % krav v beljaškem okraju okuženih po tej bolezni, a v špitalskem pa celo 60 odst. Ker ugotovitev po mleku ni popolnoma zanesljiva, so že začeli uvajati preiskave krvi.

Kmetijsko ministrstvo pripravlja poseben zakon za pobijanje bacila Bang. Zdaj razpravljajo v glavnem o načinu pobijanja te

bolezni. Najbolj gotova metoda je zakol vse živine v okuženih hlevih. Ta metoda, ki je sama po sebi edina zanesljiva, pa bi v gospodarskem pogledu zelo težko prizadela kmetovalce. Zato razpravljajo tudi o zdravljenju s pomočjo posebnih zdravil, ki sicer ustavi bolezen, vendar tako ozdravljena živina ostane še naprej nosilka bacilov in more okužiti druge.

Bolezen se najlažje širi v nesnažnih hlevih in na skupnih pašnikih.

tanus pa ogroža tudi osebe, ki se ranijo pri nezgodah z motornimi vozili na zaprašenih, neasfaltiranih cestah. Na asfaltiranih cestah je manj nevarnosti, ker so asfalt, ki je strjena zemeljska smola, ter bencin in olje, ki ju puščajo motorna vozila na ceto, nekaj strup za bacile tetanusa. Umrljivost za tetanus je bila za časa vojne vedno visoka. V zadnjem letu druge svetovne vojne je znašala umrljivost 51,4 odstotka. Po izkazani zdravstveni statistiki je zbolelo leta 1955 na Koroškem šest oseb za tetanusom; vse osebe so bile iz poljske stroke. Od teh obolelih sta bila dva slučaja smrtna.

Zoper obolenje za tetanusom svetujemo naslednje varnostne ukrepe: pri vsaki rani, ki je onečiščena z zemljo, s cestnim prahom ter s slično nesnago in je sumljiva, da je morebiti okužena z bacili tetanusa, je nujno potrebno, da iz varnostnih ozirov vbrizgane zdravnik najkasneje 12 ur po poškodbi zdravilni serum.

Razcefrane in zmečkane dele ran mora zdravnik takoj izrezati in rano izprati z razredčenim vodikovim superoksidom. Ako zdravnik pravočasno, oziroma takoj po poškodbi, injicira varnostni serum, je oseba zanesljivo varovana pred tetanusom.

Pripominjam, da obstoji tudi zaščitno cepljenje proti tetanusu že v zgodnji mladosti, slično kakor proti črnim kozam. Zdravstveni urad deželne vlade v Celovcu ima namreč zaščitno mešano cepivo proti tetanusu, davici in oslovskemu kašlju v eni ampuli. To zaščitno tekoče cepivo vbrizgavajo otrokom od tretjega meseca do končnega drugega leta starosti, in sicer 3-krat v presledkih po štiri tedne. Od začetka tretjega leta starosti naprej pa vbrizgavajo mešano cepivo, ki zaščiti samo proti tetanusu in davici, in sicer v vsaki starosti. Pri tem zaščitnem cepljenju

sta potrebni samo dve injekciji v presledku po štiri tedne. Tako zaščitno vbrizgavanje anti-tetanusovega seruma se je zelo dobro obneslo za časa zadnje svetovne vojne v nemški armadi, dokler je bilo zaščitno cepivo na razpolago. Pri številnih vojaških edincih, kjer so ranjeni vojaki bili zelo izpostavljeni tetanusu, so dosegli s tem cepljenjem prav dobre uspehe.

To zaščitno cepljenje sicer ni prisilno, kakor je na primer cepljenje proti črnim kozam za otroke, pa vendar toplo priporočamo, da bi se posluževali vsi tega dobrodejnega zaščitnega cepljenja proti tetanusu, posebno pa še družine s svojimi otroki in služničadjo, ki so zaposlene v poljedelstvu in vrtarstvu. Cepivo izdelujejo na Dunaju v serološkem zavodu; je brezhibno in zavaruje cepljeno osebo proti tetanusu najmanj 10 let, če ne za vse življenje. Cepljenje je brezplačno, ne povzroča nobenih bolečin in je brez vsake nevarnosti. Če pa že tu in tam morda pri prav strupeni okužbi in pri skrajnem zanemarjanju rane izbruhne tetanus kljub zaščitnemu cepljenju, poteče obolenje v jako mili obliki in ni nikdar smrtno.

Bacile tetanusa je odkril leta 1884 Artur Nicolaier, študent medicine v mestu Göttingen v Nemčiji, rojen leta 1862. V svoji pisni razpravi, t. j. v disertaciji za doktorsko dostojanstvo, je dokazal, da je mogoče izzvati tetanus s pogojeno zemljo.

V 18-tih poskusih z zemljo se mu je posrečilo 12-krat izzvati tetanus. Leta 1890 je uspelo Japoncu Kitasatu, učencu Roberta Kocha v Berlinu, vzrediti čisto kulturo bacilov tetanusa in zaploditi obolenje tetanus na poskusnih živalih. Iz leta 1890 izvira tudi blagodejno varnostno cepivo proti tetanusu, ki sta ga dala človeštvu Behring in Kitasato.

Dr. G.

Nekaj misli zate, fant

Ko takole opazujem fante Tvojih let z lepo namazanimi lasmi in svetlorjavimi kravalami, ozkimi hlačami in rumenimi čevlji, se mi, po pravici povedano, smilijo. Ne, ker se oblačijo po najnovejši modi, saj v tem ni nič slabega, če se ne pretirava. Smilijo se mi, ker iz vse njih zunanosti vidim, da se ne poznajo: prenesli so težišče svojega zanimanja in udeleževanja s pravega mesta drugam. Ponižali so svoje življenje, spustili so se na nivo, ki ni vreden človeka. Boš rekel, da pretiravam. Mislim, da imam prav. Ti bom kasneje razložil.

In sem se spomnil od teh fantih nate. Se tudi Ti tako motiš kakor oni, tudi Ti kakor oni ne poznaš svojega pravega mesta v veselstvu?

Ti! Kdo si Ti? Kaj si Ti?

Ne gre mi za Tvoj obraz in poklic, za posebna znamenja. Gre mi za Tebe, Tebe v celoti, ves Tvoj svet, Tvoje mesto in Tvojo nalogo v svetu.

Tvoj svet sestavljajo, na hitro povedano, trije krogi, odmaknjeni drug od drugega, vsak od njih bolj neznani, z globljo vsebino, z višjim življenjem.

Spomnim se še, kako zelo nam je bila všeč otrokom v ljudski šoli podoba, kjer je bilo človeško telo predstavljeno kot silno komplicirana tovarna. Saj je pravzaprav smešna takale predstava, a je resnična. In to prednost ima, da začnemo opazovati sistem, ki se nam je zdel prej povsem razumljiv, ker se nismo zamislili vanj.

Torej si komplicirana in odlično upravljen tovarna? Da, po svoji telesnosti da. Tvoje telo je čudovit izdelek božje tehnike z najpreciznejšimi aparati in sklopkami, mehanizmi in uravnavalci. (Študiraj samo svoje oko, pa boš videl, da ni fotografskega aparata, ki bi mogel kakor ono posneti vsak trenutke neštevilne barve, fotografije z uvo natančnostjo. Zamisli se v svoje uho in v vsej radio-tehniki mu ne boš našel primere.)

A te odličnosti ima v veliki meri tudi žival: tudi njen organizem je čudovit, tudi njena čutila so sijajna zamisel božjega Tehnika. Tragika človeka je prav v tem, da tolikokrat ostaja v tem svojem prvem krogu.

Stopiva od tod naprej, višje, v drugi krog. Tu sva že v nevidnem in tolikokrat tako grozno nepoznanem svetu. To je svet duhovnosti, svet duše, svet nesmrtnosti, plemenitejši del Tebe. Je to resničen svet, prav tako kakor prvi?

Da, pravi svet je, in sicer odkriva dva prostora v tem drugem krogu: svet misli in svet hotenj. Ustavi se najprej v prvem.

Tu se rojevajo misli druga za drugo v milijonih. Egipčanske piramide in atenska Akropola, rimski panteon in jeruzalemski tempelj, kölnska katedrala in Eiffelov stolp v Parizu so se tukaj rodili. Vsi ti spomeniki so le nedovršeni posnetki zamisli o njih, ki so prej bivali v človekovem umu. Vsi verzi in rime in vse melodije so najprej živjele v tem prostoru. Kar je človek resnično velikega naredil s svojimi močmi, je dobilo tu svojo prvo podobo. To je svet globokih filozofskih misli in čudovitih znanstvenih dogajanj, to je najidealnejši računski stroj in kartoteka s tisoč in tisoč podatki iz preteklega življenja. Tu so shranjeni nematerialni zemljevidi in zgodovine, razglednice in plošče s tisoč melodijami.

Stopiva v drugi prostor tega drugega kroga. To je svet volje. Če sva v prvem prostoru našla genija, se srečava v tem prostoru s svetnikom. Tu kraljuje ljubezen najvišje, kar človek iz sebe premore. Po tem, kar je tukaj, se človek dvigne do nebes ali pogrezne do pekla. Materija teh razsežnosti ni zmožna. Hrepenenja in teženja, junaška dejanja ljubezni se tu spoenjaajo. Tu se je vžgala iskra, ki je človeka popeljala na „streho“ sveta. Po tem, kar je v tem prostoru, je človek resnično velik ali majhen, velikan ali pritlikavec.

Po tem drugem krogu, po obeh prostorih tega drugega kroga, je človek vrh vidnega stvarstva. Od tod njegova legitimacija gospodarja ostalih stvari. Da je ta drugi krog neprimerno višji kakor prvi, je menda jasno. Prav po njem je človek človek: sicer bi lahko bil ena od ostalih živali.

In s tem krogom bi se moral po vseh naravnih zakonih tudi končati človekov svet. Človek iz sebe ni zmožen novih dimenzij, novih prostorov. A tu pride umes poseg izven veselja, od samega Boga, ki naredi v človeku prostor za nov krog, naredi človeka zmožnega še za višje življenje.

Tretji krog je nekaj nedopovedljivega. Ne gre za človeško življenje: gre za božje življenje v človeku. Bog je človeka povzdignil izven njega samega, na božjo ravan. To je najvišje v človeku. In v to najvišje mora iti človekovo udeleževanje, taka je iskrena volja Najvišjega. Oba nižja kroga pa se morata podrediti temu krogu.

IZ SLOVENSKEGA KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Šmihelčani so gostovali v Št. Primožu

Dne 3. marca so nas obiskali igralci šmihelskega Kat. prosvetnega društva z igro „Gašpar gre na božjo pot“ in dvema manjšima prizoroma, ki sta bila zelo primerna za pustni čas. Igralci so svoje vloge prav močstrsko podali in se jim lepo zahvaljujemo za

njih obisk ter pričakujemo, da ta obisk ni bil zadnji. Škoda je samo to, da je bil avtobus, ki je pripeljal šmihelske igralce, prepoln, da bi pripeljal tudi šmihelske pevce, ki jih poznamo od pevskih prireditev predlanskega leta.

Mamini biseri

Bliža se mamin god in Metka bi ji rada pripravila čim lepše godovno darilo. Pa ne ve, kaj bi. Rože bo dal najmlajši bratec Tonček, Marček se je naučil lepo pesmico in Martinka je naredila pisan prtič. Metka pa nima še nič, prav nič!

Pa se le domisli! Pred tedni je bila z očkom v mestu in je videla v izložbi dragocene bisere. Očka ji je povedal, da dobe te bleščeče kamne v lupinah školjk, ki žive v morju. „Hm, morda tudi v potokih,“ misli Metka. O, prav gotovo! In za vasjo teče potok in v njem so morda tudi školjke z dragocenimi biseri. Kar šla bo in jih nabrala in dala mami za god. Hej, njeno darilo bo pač najlepše!

Popoldne, kar koj po kosilu, se izmuzne Metka iz hiše in brž k potoku. Res, na dnu potoka vidi čudne, jajčaste lupine, ki ji niso kar nič všeč. Ampak, če so biseri v njih in za mamin god — no, saj lupine bo potem vrgla proč. Stopi v vodo in previdno seže z roko na dno. Pa — školjka se zapre. Metka jo vzame iz vode in jo poskuša odpreti! Ne gre! Poskuša s prstki, z nohti. Ne gre in ne gre! Pa nič! Vrže školjko v vodo in stopica dalje. Tam je zopet ena. Tiho in počasi se ji Metka bliža. Seže v vodo — po-

čas, počasi in — hop! zagrabi školjko. V istem hipu se školjka zapre in pripre Metkin prstek med lupini. Metko zaboli. Zakriči, noga ji spodrsne in Metka omahne v vodo. Valovi jo zagrnejo in neso počasi proti tolmu nad mlinom. Metka kriči, maha z rokami — nič ne pomaga. Voda ji sili v usta, nos, ušesa; nese jo dalje do tolmu in Metka omedli. Pa menda ne? Saj sliši v ušesih rahlo brnenje, kot daljni odmev godbe. In to so menda angelci, ki jo nosijo nekam daleč, daleč. Le ta megla, ki jo obdaja, je tako čudna!

In vendar Metka ne čuti, da jo Stoparjev stric, ki seka vrbje ob tolmu, potegne iz vode in nese domov. Zave se šele doma na postelji. Nad seboj zagleda mamin objokan obraz. Mamine oči se čudno blešče.

Metka gleda. Prav take so kot tisti bleščeči kamni v izložbi. Še lepši skoraj, bolj bleščeči. Torej mama ne rabi biserov, ko jih že ima. Pa saj Metka jih ne gre več iskati!

Mama vzdihne: „Marjetica, biser moj mali!“

A tako! Metka je biser. Prav! Ko bo mamin god, bo Metka dala mami za godovno darilo sebe. Prav, kajne?

Mati božja V SLEPI HIŠI

Povedati vam moram lepo zgodbo, ki se je resnično zgodila.

Ob robu male vasi je ležala podrti koča, v kateri je stanovala pridna čevljarjeva družina z malim Janezkom. Ta je bil tolažba in veselje svojih staršev. Toda Bog jim je naložil težak križ na ramena. Zaradi neke bolezni je Janezek v starosti treh let oslepel. Zato so imenovali ljudje to hišico navadno „slepo hišico“. Oče in mati sta vse svoje prihranke izdajala za zdravnika, toda nihče ga ni mogel ozdraviti. Nekoč pa je dejal neki zdravnik žalostno materi:

„Tu vam more pomagati samo Bog.“ Od tedaj sta mati in Janezek vedno hodila na božja pota. Janezek je bil že deset let star, pa še vedno ni videl niti bleska svetlobe.

Zadnjo nedeljo je bilo tako lepo in vendar tudi tako žalostno. Slepi Janezek je šel k prvemu svetemu obhajilu; mati je morala tako zelo jokati, ko je svojega slepega otroka pripeljala k obhajilni mizi. Od vse svetlobe in lepote na oltarju in v cerkvi ni videl ničesar. Toda na poti domov je tolažil svojo mater:

„Četudi na zunaj ne vidim, vidim v srcu Jezusa; ki sem ga tako vesel, da je prišel k meni.“

Odšla sta na romanje. Z desnico je držala mati svojega fantka, a v levici je nosila rožni venec. Ko sta prišla iz vasi, je sezula

dobra mati še čevlje in nogavice. Kmalu so ji začele krvaveti noge, toda ona tega ni zapazila. Pred seboj je videla samo Marijo in ubogega Janezka.

Do božjepotne cerkve sta hodila približno dve uri. V cerkvi je vladal skrivnostni mir. Prav v bližino Marijinega oltarja sta pokleknila in pričela tako pristrčno moliti, kakor še nikoli v življenju. Po vsaki deseti rožnega venca se je mati sklonila in vprašala: „Janezek, že vidiš?“

„Ne mati, še nič.“

„Dobro, Janezek, moliva dalje.“ Nov potok molitev in zaupanja se je vlil proti nebu. Janezek je bil že izmučen. Zdrnil je ob materi na kolena in zaspal. Toda mati ga je pri vsaki deseti zbudila.

Ne vem več, koliko rožnih vencev in desetk je zmolila, kar se je dvignil otrok in srečno vzkliknil:

„Mati, mati, vidim, vidim! Vidim tebe, vidim božjo Mater, cerkev, vse, vse vidim, mati, vse vidim, mati, mati!“

Dolgo sta se držala mati in otrok in se od veselja in hvaležnosti do božje Matere jokala. To veselje in hvaležnost sta nesla domov, k srečnemu očetu. Tako je prišla božja Mati s svojo ljubeznijo in pomočjo v „slepo hišico“.

Zato so otroci, posebno pa Janezek, Marijo v življenju imeli radi in jo iskreno častili. Dvajset let pozneje sem Janezka sam spoznal. Bil je častljiv duhovnik pri šestdesetih letih. Čudovito lepo je pridigal o Mariji, ljubeznivi božji Materi, in nam pripovedoval to svojo življenjsko zgodbo.

Da bi imeli tudi mi božjo Mater tako radi!

ZA DOBRO VOLJO:

Zdravniška preiskava

Zdravnik je na dolgo pregledoval svojega pacienta in potem rekel: „Predvsem, dragi moj, morate jesti veliko sadja. In pri sadju morate predvsem jesti, kar je okoli. Kajti v lupini je veliko vitaminov.“

Potem malo pomolči in spet vpraša: „Katero sadje pa imate pravzaprav najraje?“

„Oreh!“ odgovori bolnik z vidno žalostjo na obrazu.

Pismo iz tujine

Živim na velikem, zelenem otoku, ki se imenuje Japonska. Ima 89 milijonov ljudi, ki pijejo dosti čaja in se vedno pozdravljajo s poklonom. A še bolj so žejni resnice ter se uče noč in dan. Učim se sedaj japonskega jezika in imam že tudi nekaj japonskih prijateljev. So kakor slovenska mladina: smejejo se, igrajo se, sladkorčke jedo in — včasih se nočejo učiti...

Večina Japoncev ne pozna naših vilic ne žlic. Juho kar pijejo iz skodelice, a ostale jedi prinašamo k ustom z belimi paličicami. Če se enkrat navadiš, potem se da z njimi kar lepo jesti. Vsak dan kuhamo riž. Vrtovi so tu polni cvetlic, ker jih vsi Japonci ljubijo.

Eno uro od mojega bivališča živijo gobayci. Več kot tisoč jih je poganov. Katoličani so tu v manjšini, a so pogumni in veseli ter pridobivajo nove kristjane. Vseh skupaj je na Japonskem 200.000 katoličanov.

Skoraj bi pozabil omeniti še to: kadar vstopimo v kakšno hišo, sezujemo pred vrati čevlje in gospodar nam ponudi copate za vstop. Gotovo vsi veste, kako se imenuje ogromna prestolnica tega otoka! Ponoči je mesec čisto rumen, a žabe regljajo kot pri vas na Koroškem.

Lepo vedenje

Nega obraza

Lepoto obraza ogroža polno nevarnosti — ne samo duševna nerazporejenost — ga je treba zavarovati s solidnimi in primernimi kozmetičnimi sredstvi. Pri ženskah je nega obraza neobhodno potrebna, ne vsled ničemurnosti, temveč zato, ker je negovan obraz odporen proti zunanjim vplivom.

Le pomislite, kako po mačehovsko ravnamo včasih z obrazom. Ko pride hladna jesen z meglo in deževjem, a nato kruta zima s snegom in viharji, moramo vseeno iti ven, kadar kličejo dolžnosti. Zavijamo se toplo od temena do pete, a obraz si vendar ne moremo pokriti pred snegom in ostrim vetrom. Pa pri smučanju in vsakem drugem zimskem športu, ko pohitimo v zasneženi svet, kjer sredi srebrnega bogastva vsaj za hip pozabimo na bremena življenja, ne smemo nikoli pozabiti, da je naš obraz gol, medtem ko smo vse telo odeli z volnenimi oblačili.

Ker torej obraza ne moremo skriti kakor n. pr. roke v rokavice ali topel kožušek, ga moramo utrditi tako, da mu tudi najhujše divjanje v naravi ne bo moglo škodovati. Dostikrat srečujemo ženske in moške, ki imajo raskav obraz in razpokane ustnice, kar ravno ne naredi prijeten vtis.

Obraza ne smemo umivati z jedkim milom. Če nam ni treba opravljati umazanih del, tedaj je sploh najbolje, da za umivanje obraza ne uporabljamo mila, kajti pozabiti ne smemo, da je koža na obrazu mnogo nežnejša kot na rokah in po telesu. Če hočemo obrazu podariti vedno mladostno svežino, potem ga dobro izmijmo vsako jutro z mlačno vodo in gobo ali krpo ter splahnimo z mrzlo vodo.

Topla voda očisti kožo nesnage in razširi znojnice, a mrzla voda jih zopet zoži in koža postane lepo napeta.

Nikdar ne moremo iti spat, ne da bi si izmili obraz. Saj se na obrazu čez dan nabere toliko prahu, ki razjeda nežno kožno tkivo obraza in ga napravlja raskavega. Ob raz izmijemo s toplo vodo, a ne splahnemo z mrzlo, ker čez noč naj bodo pore odprte, da koža vdihava. Nato ga še vlažnega dobro namažemo s kremo ali vazelino, za razpoke ustnice pa je najboljši glicerol. Maščoba se čez noč lepo vleže v kožo in jo napravlja voljno in prožno. Ob tej priliki tudi ne pozabimo na čiščenje zobov.

Kadar se pripravljamo na obisk ali zabavo in izgledaš utrujena, poživši najlepše obraz s tem, da ga držiš nekaj minut nad soparo, a nato hitro splahneš z mrzlo vodo. To bo poživilo kožne stanice in pojačalo krvni obtok. Na ta način bo prejel obraz spet življenjsko svežost.

Pa še nekaj vam zaupam. Če hočemo podariti očem očarljiv sijaj, jih moramo večkrat okopati s kamiličnim čajem. Porast trepalnic, ki napravljajo pogled tako sentimentalno, pospešimo, če jih večkrat namažemo z dobrim oljnim oljem. Za vse to pa ni treba, da bi vedel vaš mož ali zaročenec. Tudi negovanje je pri ženskah umetnost zase in spretna žena bo to opravila mimogrede ter ne bo nikoli v zadregi, kadar nadomestno dobi obisk ali povabilo.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Franc Molnar:

UBOGI PRINC

Topot je prišel v Pariz s praznimi žepi. Z žalostnim pogledom se je oziral okrog sebe in kaj kmalu je izračunal, da si bo v elegantni hotelski restavraciji, v kateri je prej pri svojih obiskih razmetaval tisočake, sedaj s pičlo vsotico, ki jo je imel v denarnici, mogel komaj privoščiti skromno večerjo. Vsedel se je k mizi v loži, kamor je prej ponavadi zahajal. Glavni natak, čigar ostro oko je takoj sprevidelo razloge prinčeve otožnosti, je svoja opažanja pri priči sporočil svojemu predstojniku gospodu Meunierju.

Gospodu Meunierju, spretnemu gospodarstveniku, je obubožani princ prišel kot da bi bil naročen. Po natakju ga je poprosil, da se naj blagovolji potruditi v njegovo pisarno. Tam mu je sicer zelo spoštljivimi, a jasnimi poslovnimi besedami stavil svoj predlog:

„Najamem vas kot reklamnega gosta, Vaša Svetlost. Na razpolago sem vam, da na moj račun naročite pri najboljšem pariškem krojaču toliko dnevnih in večernih oblek, kot jih pač potrebujete za dostojno reprezentanco vašega visokega položaja v doslej običajnem sijaju. V prvem nadstropju mojega hotela vam stavim na razpolago elegantno stanovanje. Vi pa zato ne boste imeli nobene druge obveznosti, kot da vsak dan obedujete in večerjate v veliki dvorani in – to je najvažnejše – vedno zgolj najboljše in najizbranejši jedi. Skratka: Vaša Svetlost bo morala jesti to, kar vam bo glavni natak serviral. Se imam v spominu vaš izvrsten apetit! Dober zgled bo namreč moje goste vzpodbujal k posnemanju.“

Princ zaradi tega predloga ni bil prav nič užaljen. Narava ga je bila obdarila s smislom za humor in kar je gospod Meunier dejal o njegovem apetitu, je bila živa resnica. „To se pravi, postal bi neke vrste najeti plesalec, nekaj navijač, ki druge navaja na pot požrečnosti.“

„Pa tudi k popivanju! Serviral vam bodo moja najboljša vina in cocktaile, Vaša Svetlost, če nimate nič proti.“

„Sprejemam vašo ponudbo, gospod Meunier. In koliko denarja za drobne potrebe ste pripravljeni odniti?“

„Ali bo 2 tisoč frankov dovolj?“

„Se bom pač moral z malim zadovoljiti“, je odgovoril princ.

Tri dni pozneje je princ sedel v blestemem fraku v glavni jedilnici. Na njegovi mizi, ki je stala na vidnem mestu, se je svetilo srebro in bliščala kristalna posoda, iz krasne vaze so opojno dišale živobarvne cvetlice. Štirje natakji so se sukali okoli princa. Občinstvo si je prizor radovedno ogledovalo in natakji so vsakomu radi pojasnili, kdo je odlični gost. „Njegovi Svetlosti je še v zadnjem trenutku uspelo, da je svoj finančni položaj rešila z milijonsko vrednostjo družinskega nakita“ so še radevolje šepetaje zaupali radovednežem, ki so po tem pojasnilu bili srečni, da smejo dihati isti zrak z odličnim gostom.

Na prinčovo mizo je prišla dolga procesija sladokusnosti iz hotelske kuhinje; v kristalni čaši se je iskril šampanjec. Njegova Svetlost je vse poslastice temeljito pospravila. Nežni rdečkasti morski rakci, zlatorumeno zapečena perutnina in rahlo pecivo, vse je izginjalo za plotom njegovega zdravega zobovja, ki je neutrudno mlelo. Na koncu zares knežjega kosila je s premislekom popil še nekaj požirkov črne kave, ki jo je zalil s čašico krepkega starega konjaka, nato pa si je prižgal duhtečo havano.

Učinek te velikopotezne reklame se je kmalu pričel javljati. Naveličani domišljavci „boljše“ družbe so naročali ista obilna kosila, kot so jih videvali na prinčevi mizi. Promet restavracije se je kmalu neznansko povečal. Svojemu hranitelju je princ uslužno in milostno obenem izrazil svoje zadovoljstvo, kajti res se ni mogel pritoževati nad svojo usodo.

Nekega dne pa se je prebudil s strahovitimi bolečinami v želodcu. Niti zajtrkovati ni mogel. Njegov preobremenjeni želodec je stavkal. Moj Bog, je začel premišljevali, saj vendar nisem več tako mlad, ne bom smel nadaljevati tega uživaškega življenja. Streslo ga je po vsem telesu, kadar se je samo spomnil na obilno jedatjo in pijačo, ki mu jo bodo opoldne spet postavili na mizo. In ko je pod zavirljivimi pogledi občinstva dostojanstveno sedel k svoji običajni mizi, ki jo je bilo videti od vseh strani, je spoznal, da ne bo mogel spraviti vase niti malega dela predjedi, ki so jih natakji že postavili na mizo.

Velika aragosta (morski rak) mu je z mize vabljivo molila nasproti svoje kleščato žrelo, toda on je imel občutek, kot da ne bo on pojedel aragoste, temveč, da bo prej aragosta požrla njega. Najraje bi bil použil krožnik lahke prežganke brez vsega in popil kozarec vode. V tem smislu je začel pogajanja z glavnim natakjem, toda ta mu je prestrašen prišepnil: „Svetlost, to je nemoogoče! Pri sosednji mizi sedijo ameriški milijonarji in ženska, ki ima na sebi razobešeno celo draguljarsko trgovino, je naročila, da ji moramo prinesiti isto kosilo, kot ga boste imeli vi!“

Ubogí princ je ves obupan začel brskati z vilicami okrog aragoste, toda že pri drugem griljaju mu je postalo tako slabo, da je moral oditi nekam. Ni se več povrnil v jedilnico, vlegel se je v posteljo in v njej obležal štiri dni s pokvarjenim želodcem; njegovi bolezenski znaki so bili podobni zastrupljenju. Zaskrbljeni gospod Meunier je takoj dal poklicati nekega slavnega zdravnika in nemalo se je prestrašil, ko je slišal, kakšno zdravljenje je zdravnik predpisal princu. Njegova Svetlost mora nekaj tednov uživati zgolj lahke jedi, brez ostrih začimb, kajti sicer se utegnejo njegove zaradi preobremenitve želodca povzročene težave spremeniti v resno bolezen.

Gospod Meunier je potem z vljudnim pismom, kateremu je bilo priloženih 2 tisoč

frankov, princu odpovedal pogodbo in prijateljstvo.

Sobni natak, ki je zeleno-bledemu princu prinesel to pismo, je dobro vedel, kako zelo se je povečal obisk restavracije zaradi prisotnosti presvetlega gosta. Priklonil se je pred njim in spregovoril: „Ali vam smem staviti neki poslovni predlog?“

Princ ga je prestrašeno pogledal in odvrnil s prosečim glasom: „Jaz sem na koncu mojih moči!“

„Prav zato, Svetlost!“ Moja sestra vodi meščanski penzion za rekonvalescente z dietno kuhinjo v Sevrèsu. Njen penzion bi mnogo bolj uspeval, ako bi se v njem nahajala kaka visoka osebnost. Tam bi se Vaša Svetlost lahko izvrstno ozdravila. Moja sestra je pripravljena Vaši Svetlosti plačati 500 frankov mesečno zato, da bi se naselili

GÜNTER SPANG:

Mož, ki je videl, kako sem oboril 6 tankov

Nedavno je zvonec na vratih našega stanovanja zabnel kot, da bi bil ponorel. Bilo je malo pred večerjo. Kako je to, da ljudje mladih koncev ne morejo pustiti pri miru? Ko sem odprl vrata, mi je nek popolnoma neznan človek padel okoli vratu in me tako prijateljsko udaril po rami, da sem se bal, da mi bo ključnica skočila iz svoje običajne lege. Tujec je naglo spregovoril moje ime, vstopil, mimogrede vrgel svoj klobuk na obešalnik in se napotil naravnost v dnevno sobo. Tam je objel mojo ženo in jo nežno pobožal po laseh. „Kakšno veselje!“ je vzkliknil. „Kako vam gre? Jaz sem pasje lačen!“

Preden je mogla moja žena izraziti svoje presenečenje nad tem čudnim obnašanjem, je tujec zapazil našo večerjo na mizi, vsedel se in si začel brezskrbno polniti krožnik s pečenko, prikuho in krompirjem. Vse skledje in kozice je skoraj izpraznil, med tem pa je začel govoriti o naših skupnih doživljajih pri vojaki in o dobrih starih vojniških tovariših, ki še danes, ko je že vse mimo in preč, skupaj družijo, pa naj pride kar hoče. Napenjal sem svoje možgane, toda pri najboljši volji se nisem mogel domisliti, da bi ga bil kdaj v življenju srečal.

Razume se, da moja žena in jaz nisva občutila nobenega veselja nad tem, da bi z lažnim želodcem gledala, kako se nepovabljeni gost masti z najino večerjo. Tako sem tudi jaz prisedel, žena je prinesla še en krožnik, nato pa še klobaso, sir, maslo in kruh, da sva tudi midva imela kaj za pod zob. Ves čas mi je namigovala, da naj dam tujcu razumeti, da se je zmotil pri hišni številki ali da nas je kakorkoli že zamenjal s kom drugim. Ko sem mu hotel prav to pojasniti, je mož nenadoma izjavil, da je on z lastnimi očmi videl, kako sem jaz nekoč v Rusiji v boju „mož proti možu“ z enim udarcem oboril šest tankov. Zamislite si: šest tankov!

Kajpada, to je bila gola laž. Ves čas vojne sem se kot deseterik v nekem skladišču na Danskem trdo boril za svoj „položaj“, to je res, toda kako se „pospravljati“ tanke, vem samo iz vojaških filmov. Klub temu so me

v njenem penzionu in bili tam tudi na hrani. Ona vam zagotavlja ...“

„... zagotavlja kaj?“ je razburjeno vprašal princ.

„Zagotavlja Vam, da be boste po šestih tednih mogla znova vrniti sem in boste mogla zlahka prenašati najtežje jedi! Gospod Meunier bo Vašo Svetlost prav gotovo rad sprejel nazaj, čim bo Vaša Svetlost mogla zopet jesti z Vašim starim velikim tekom.“

Že naslednjega dne je princ sedel pri veliki srednji mizi penziona „Ludvik XIV.“ v Sevrèsu in milostno odkimal spoštljivim pozdravom svojih sojedcev, ki so bili srečni, da morejo biti s tako vzvišeno osebnostjo pod eno streho. Zadovoljno se je smejal predse, kajti ni mu bilo več treba biti v strahu za bodočnost.

te besede presenetile kot tisočak, ki bi se nenadoma po zraku prizibal pred oči.

Moja žena, ki je bila kot začarana, kajti jaz ji iz prestižnih razlogov nisem nikdar ničesar natančneje pripovedoval o moji vojaški službi na bojišču. Izgledalo je, kot da jo je moje junaštvo globoko ganilo in preko mize mi je metala občudujoče poglede, ki so me navdajali s prijetnim občutkom. Tudi mene je tujčeva zgodba prevzela in tako sem preko svoje vsakdanjosti zašel v pravljčni svet junaštva. Vstal sem in mojega zvestega vojnega tovariša krepko udaril po ramenu, da se je iz obleke dvignil prah, in vzkliknil: „Ali veš, da te skoraj ne bi spoznal!“, potem sem pa urno skočil v klet in požvižgavajuč veselo popevko, prinesel na mizo naša najboljša vina.

Pri prvem petelinjem petju je moj prijatelj, sicer ne v ravno vojaški, a vendarle še nekam pokončni držal odšel. Jaz sem pa še svoji ženi nekajkrat s prazno steklenico v roki pokazal, kako sem oboril tiste tanke, nato sem pa svojo hrabro dušo zalil z alkoholom.

Ko sem v poznem jutru zopet prišel k sebi, mi je žena prinesla na posteljo jutranji časopis. Z veliko ljubeznijo mi je vzela v cunjo zaviti kos ledu z glave, poljubila me je in mi zatrdila, da ji je neskončno žal, da me je doslej imela za plašnega zajca.

S skromnim zamahom roke sem zavrnil njene besede o mojem junaštvu, zlezal sem iz postelje in iz predala pisalne mize vzel cigaro. Nato sem posegel po časopisu. Na zadnji strani je bila kratka novica o nekem nenevarnem norcu, ki se že nekaj dni potika po mestu in z izmišljenimi zgodbami o svojih vojniških doživljajih slepari ljudi za jedatjo. Čeprav sem te vrstice nekajkrat prebral, me niso prav nič ganile. Rekel sem si, večerja in tistih nekaj steklenic vina, ki jih je možak popil, imajo že svojo vrednost, toda biti junak velja več. Nato sem vzel tlečo cigaro in z njo izžgal luknjo na tistem mestu časopisa, kjer je bila novica o slabomnežu. Kajti največje veselje moje žene je, da časopis prebere od začetka do konca ...

F. GRIVŠKI:

14

Vozniki POVEST

„Daj roko! Za šmaren se pripravljamo!“ Stisnil ji je roko mehko in toplo, da jo je ogrelo pri srcu. Na pragu se je pokazala mati. „Tilka, spat!“

„Lahko noč!“ je dahnila in odhitela v hišo.

„Lahko noč!“ je ponovil Niko. Prevzelo ga je toplo čustvo, da je skočil na klop pod latnikom, vzel iz žepa orglice, udaril ob dlan in zagodel. Slavci so umolknil in ga poslušali. Ko je nehal, so poredno nadaljevali svojo pesem, ki je polagoma izginjala v tihi noči.

Očeta Gregorja še ni bilo domov. Pri Ludviku se je ustavil in pil z vozniki pri veliki mizi. Razgovarjali so se hrupno in šepavi Peter je tolkel ob mizo, da so žvenketali kozarci. Delavci, ki so se naslanjali na točilnico, so se muzali. „Furmanska bratovščina je v razcepul!“ Na eno oko oslepeli Fortunat je pošiljal svojo hčerko Erno, ki je služila za natak, naj prisluškuje, da bo povedala, kaj je udarilo med voznike.

„Na Ludvika se jezijo, ker noče priti iz gosposke izbe!“

„Preobjedli so se! Gosposki bi bili radi!“

„V luknje naj gredo in pesek kopljejo kakor mi, pa jih bo gosposčina minula!“ Med razburjene goste je stopil Ludvik prazne oblečen.

„Sem stopi,“ je rjul Peter.

„Ti mi ne boš komandiral!“ je zamahnil krčmar.

„Kdo pa? Kaj ne živiš od nas?“ je oporekal Jurij.

„Komandirajo gospodje, ki so v sobi!“ je presekala gostilničar.

„In ti ž njimi!“ je zaničljivo dregnil Gregor.

„Da, tudi jaz!“ se je razkoračil Ludvik in z dolgimi koraki odšel v kuhinjo. Iz male sobe je udaril ženski smeh. V obraz zardela je ven pritekla Elza in za njo gospod Berto. Vozniki so utihnili.

„Liter vina prinesi!“ je zadirčno velel Peter.

„Nisem natak!“ se je šobasto odrezala.

„Kaj pa si torej?“

„Gospodična je moja zaročenka,“ je naznanil Berto.

Vozniki so se spogledali. Brž so se zavedeli kupčije in zavest manjvrednosti in odvisnosti jim je povesila glave in razpustila stisnjene pesti. Ludvikovi računi so jim križali načrte.

Na vratih male izbe se je pojavil visok, mlad gosposki človek. S prijaznim nasmehom se je približal kmetom.

„Preveč se razburjate, možje!“ je dejal ter se naslonil na steno. Vozniki so začudeno gledali novega moža in beseda jim je zastala.

Prvi se je ojunčil Gregor. „Gospod!“ je začel. „Ne poznamo vas. Zato nam ne boste zamerili, če vas vprašamo, kdo ste in odkod prihajate?“

„Pa zakaj vas to zanima?“ je vprašal gospod in se gugal ob steni.

„Vozniki smo,“ je razlagal Gregor. „Pri novih cestah delamo, prav za prav vozimo. Vsa voznja je v naših rokah, pa tudi vsi kamnolomi. Vse smo zastavili in celo kmetije zapustili, da smo zapregli konje. Sedaj pa vse kaže, da nas hočejo izpreči kakor konja, ki ni za rabo!“

„Iz česa sklepate to?“ je zaupno zastavil gospod.

„Ne moremo vam povedati, dokler ne zvemo, kdo ste?“ je vpadel v vprašanje ePeter.

Gospod je požvižgal in s prstom namignil Ludviku. „Pa jim vi povejte, kdo sem?“

„To so naš gospod polir,“ je prihuljeno odvrnil Ludvik.

Vozniki so vstali.

„Le sedite!“ je prijazno povabil gospod polir. Še sam je prisedel in naročil Ludviku štefan vina.

Voznikom se je novi gospod polir takoj prikupil. Skrb jim je začela lesti z obraza.

„Zmotili smo se,“ se je v imenu vseh opravičeval Gregor. Medtem je Ludvik prinesel vino in se naslonil na stolicu. Gospod je nalil in ves nasmejan nazdravil.

„Vodja podjetja sem jaz. Berto je samo tolmač. Vse delo in plačilo je izročeno mojim rokam. Kaj torej želite od podjetja?“

Voznikom se je jezik razvezal. Še zlepa niso naleteli na tako prijaznega gospoda. Drug za drugim so hiteli s pojasnili in priporočili. „Samo to vas prosimo, gospod polir: Pustite našo bratovščino! Ne dovolite, da bi se kdo vrnil med nas, in zaupajte nam!“

(Dalje prihodnjič)

BISTRICA V ROŽU

(Nadaljevanje s 4. strani)

„mesarija“. Vsled tega je bil seveda naš brivec precej užaljen.

Ko pa je Tevža onemogel, je prevzel ta posel g. Duler, ki je imel za to obrt že boljše roko. Omeniti moramo tudi, da imajo pri nas štiri osebe tovarne avtomobile in tudi obrt za prevoz tovara. Pred kratkim pa je podjetje Franci iz Sp. Bistrice dobilo obrt za osebni promet. Tako bomo letos lahko napravili z „malim Rožanom“, tako je bil namreč krščen lepi avto, na vse kraje izlete.

Leta 1931 smo dobili tudi zaželeni vodovod, ki oskrbuje našo vas, Sp. Bistrico, Polano in Salo z dobro pitno vodo. Od časa vodovoda do danes je zrastle nad 60 stanovanjskih hišic, posebno veliko so jih pozidali zadnjih 8 let. Večina teh hiš so si postavili delavci.

Gotovo še ne vedo vsi, da imamo novo občinsko hišo. Kakor pa se sliši, bodo začeli zidati takozvano „Skupno hišo“ (Gemeinschaftshaus). Pravijo, da bo v tej hiši poleg nekaj stanovanj tudi velika dvorana, ki bo vsem na razpolago, kopalnice in otroški vrtec. Upamo, da bo nastavljena v tem otroškem vrtcu oseba, ki bo znala oba deželna jezika, kajti mi ravno tako plačujemo davke kakor naši sodeželani nemške narodnosti in tudi naši otroci se bodo vzgajali v tem vrtcu.

Ob koncu pa bi še omenili, da bo v Sp. Krajah na muti začela obratovati nova tovarna, kjer bodo izdelovali baje, „suho robo“.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 24. 3.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 25. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Pregled sporreda. — Slovenske pesmi. 18.45 Za našo vas. B. Singer: Verižna reakcija v kmetijstvu. — TOREK, 26. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Zdravniški vedež: Hormoni. (2) — SREDA, 27. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gajev: Pred mikrofonom so kotmirski fantje. 18.45 Za ženo in družino. — ČETRTEK, 28. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Tja gor na Radiše in tudi nazaj. Enodnevna odisejica. — PETEK, 29. 3.: 14.00 Poročila, objave. — Trdi orehi. 18.45 V polja prihaja pomlad... — SOBOTA, 30. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.10 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi. — NEDELJA 31. 3.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

Tudi v Rusiji niso vsi zadovoljni

V Sovjetski zvezi so pred nekaj tedni imeli volitve. Kot običajno, je „ljudstvo“ s 99 do 100-odstotnimi večinami potrdilo uradne kandidate, dočim opozicije sploh ni bilo. Kljub temu pa so v Evropski Rusiji, Ukrajini in Belorusiji bile razveljavljene volitve v 178 okrajih. V „Ruski republiki“, ki tvori eno tretjino celotnega ozemlja Sovjetske zveze in v njej živi polovica vsega državnega prebivalstva, so bile razveljavljene volitve v 134 od 32.000 okrajev. Tako imajo uradni kandidati še vedno veliko večino, ali je pa svobodno izvoljena, pa je drugo vprašanje. V Ukrajini so bile razveljavljene volitve v 17 okrajih, v Belorusiji pa v štirih.

V primeri z volitvami v minulih letih je število neveljavnih volitev znatno naraslo. Po sovjetskih predpisih morajo biti razveljavljene volitve v okrajih, kjer vladni kan-

didati, ki edini na volitvah nastopajo, dobijo manj kot 50 odstotkov glasov. Volilci imajo namreč možnost, da oddajo prazne glasovnice ali pa ostanejo enostavno doma. V takih primerih morajo biti volitve ponovljene, tako dolgo dokler vladni kandidati ne dosežejo zadostne večine, to je 50 odstotkov in en glas.

NA GROBOVIH žrtev nacizma v koncentracijskem taborišču Belsen je bila minulo nedeljo spominska svečanost, kateri je prisostvovalo tudi več tisoč mladih ljudi, je to zelo razveseljivo, kajti ponekod bi radi strahote koncentracijskih taborišč čez noč pozabili.

ZA PRESELITEV v Zapadno Nemčijo je v mesecu marcu zaprosilo 15.000 Nemcev iz predelov onstran črte Oder-Neisse.

Skrivnost solz

Skrivnost solz, ki tako rada vznemirja pesnikove predstave, je pred nekaj tedni dobila svoje pojasnilo v laboratorijskih preiskavah. Ameriška znanstvenica dr. Olive Fedde Erickson iz Medicinske visoke šole v Stanfordu je štiri leta raziskovala sestavino solz. Pri tem je napravila analize več kot 2000 solznih vzorcev in pri tem našla ključ do splošnega pojasnila o pomenu solz.

Po njenem mnenju se pri bolnikih kažejo spremembe v kemičnih sestavinah solza, se pravi pri lisozimu, globulnu in albuminu, ki so sestavine solz. Brž ko na primer bolnik dobiva napačno dijetno se takoj spremeni tudi sestavina solza, kar je mogoče prav lahko ugotoviti. Podobne poskuse je dr. Ericsonova opravila tudi glede drugih obolenj in povsod so ji njene analize pokazale

SVARILO

Povsod najdeš prijazne ljudi in tudi takšne, ki radi opravljajo ljudi. Tako so znašli tudi o meni izmišljotino, da sem bila v zadnjih božičnih praznikih na sodnji v Velikovec zaprta. V resnici pa sem bila čez praznike v Švici, kjer sem obiskala svojo hčerko Micko, ki je v Švici poročena.

Svarim zato vsakogar, ki bi še v bodoče razširjal takšne laži, ker bi bila prisiljena podvzeti pravno pot in bi se moral dotični zaradi neresničnega govorjenja zagovarjati sodnijsko.

Matilda Wutte, Šteben

Pestro in zanimivo

VELIKA TOLAZBA

V Johannesburgu v Južni Afriki živi trda korenina 105-letni Ivan King. Ko se je prehladil in so ga morali spraviti v bolnico, se je zagledal v Faniko Evcell in jo „vprašal za roko“. Sramežljiva nevesta pa ni hotela povedati, koliko je stara. Šele kasneje je prišlo na dan, da je tudi njej odbilo že 87 pomladi.

Velika tolažba za vse one med nami, ki se ne morejo odločiti, da bi stopili v zakon; saj imajo še dovolj časa na razpolago!

V VIŠINO 110 TISOČ METROV

Sredi meseca februarja so s posebnim raketenim izstrelkom prvič pogladi v vsevirje ali stratosfero živa bitja. Ker niso mogli vedeti, kako se bo poskus obnesel, niso pritrčili na izstrelak ljudi, ampak dva psa. Dali so ju v zaprto stekleno skrinjo s potrebnim kisikom, fotografskimi in drugimi pripravami ter zagnali v višino 110 tisoč metrov. Tu se je odprlo padalo in spustilo po triurnem izletu v vsevirje oba psa povsem nepoškodovana zopet na zemljo. Znanstveniki so s tem dognali, kako vplivajo kozmični žarki in druge višinske posebnosti na živa bitja.

Prihodnjič bodo pogladi v vsevirje brčkone že ljudi, ki imajo za tako potovanje dovolj poguma.

PODJETJE ZA UPOKOJENCE

Župan angleškega mesta Darlaston je ustanovil tovarniško podjetje, kjer so lahko zaposleni samo stari ljudje. Delo si sami izbirajo in vsak trenutek se lahko tudi odpočijejo. V tem podjetju so zaposleni delavci od 60 do 80 let starosti. Izkazalo se je, da so možje pri delu neprimerno bolj zdravi in se bolje počutijo kot pa po domovih za stare in onemogle.

Oglašuj v našem listu!

MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 S (IN 10% DAVKA)

Poudarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika“, kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58).

POROKA

Za vsako nevesto primerne okraske za glavo, novosti v nevestinih pajčolanah, mirte, za camarje, velika izbira v strokovni trgovini „PRINZESS“, Klagenfurt, Alter Platz 34.

Črke za portal pri Jenoch, Tudi Neon-razsvetljava. Klagenfurt, Herrengasse 14

Najceneje

BLAGO, PERILO, VOLNO

Zato ne zamudite ugodne prilike in zglasite se čimprej pri

L. MAURER

CELOVEC-KLAGENFURT
Alter Platz 35

KAUFT SCHUHE

BEI

Grohar

barvni film (ni za mladino)
26. — 28. III. Amisatni film:
„Ein Mädchen allein in Paris“
(ni za mladino)

VOLKSKINO

22. do 26. III. Popularen film iz planinskega sveta: „Solange noch die Rosen blüh'n“
27. do 28. III.: „... wie einst Lilli Marlen“

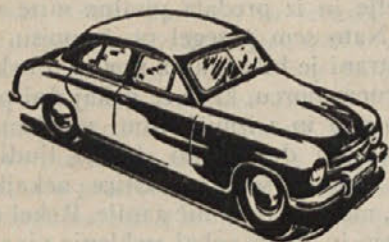
PLIBERK

23. do 24. III.: „Kronprinz Rudolfs letzte Liebe“ (za mladino prepovedano)
26. do 27. III. „Sierra“ (za mladino prepovedano)

SADNA DREVESCA
Najboljša sadna drevesca ima drevnica ing.

MARKO POLZER
pd. Lazar, p. St. Veit in Jauntal.

Rdeče in belo vino
Prirodnoprstno, ognjeno, močno, liter 9 šil. Poskus 5 do 10 litrov dobavlja ALOIS CARRARA, Weinversand, Graz-Wetzelsdorf.

ČE AVTO SVOJ STARI PRODAJAŠ,
AL' MOTORJA ZNEBIL B' SE RAD,
BRŽ KUPCEV TI MNOGO PRIZENE.

„**Tednikov**“
NAJMANJS' INESRAT.

Cemu ste v skrbeh, če boste še dobili „Naš tednik — Kroniko“ v trafiki ali pa morda pri sosedu! Izpolnite to naročilnico in naš list dobite na dom!

Tu odrežite in pošljite kot tiskovino v kuverti na naš naslov (Celovec · Klagenfurt, Viktringer Ring 26)!

Kot naročnik dobite naš list hitro in zanesljivo!

Naročilnica

S tem naročam list

„**Naš tednik — Kronika**“

Plačilne možnosti: mesečno 5.— šil. za tuzemstvo.

Ime:

Naslov:

(prosimo, da točno navedete tudi pošto!)

Datum:

(Podpis)

KINO

CELOVEC-KLAGENFURT
STADTHEATER

22. do 25. III.: „Heidemarie“ (Das Waisenkind vom Engelsberg), barvni film.
26. do 28. III.: „Im Schatten des Karakorum“ (Barvni film o nemškoavstrijski Himalaya-ekspediciji).

PRECHTL

22. do 25. III. barvni film iz časa

ameriškega boja za svobodo: „Die Barrikaden von San Antonio“ (ni za mladino).

26. do 28. III.: „Zwei Nächte mit Kleopatra“, barvni film (ni za mladino)

KAMMERLICHTSPIELE

„Die Dames des Königt“, (ni za mladino)

WULFENIA

22. do 25. III.: „Liebe unter heißem Himmel“, CinemaScope.